

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

XII^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

XXXI заседание, вторникъ, 26 ноемврий 1902 г.

(Отворено въ 2 ч. и 45 м. послѣ пладнѣ подѣ прѣдседателството на прѣдседателя г. Д. Цанковъ.)

Прѣдседателъ: (Звъни.) Г-нъ секретарь ще прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь П. Шоповъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: И. Бобековъ, И. Веселиновъ, И. Воденчаровъ, Д. Вълчевъ, К. Диловски, П. Драгулевъ, Я. Забуновъ, П. Златаровъ, А. Каназирски, Г. Кирковъ, Н. Лазаровъ, Х. Мановъ, Н. Марковъ, М. Милевъ, Н. Мушановъ, В. Наковъ, Е. Начевъ, Т. Начовъ, В. Поповъ, И. Пъневски, В. Статковъ, Х. Тоневъ, М. Хюсеиновъ, П. Чаушовъ и Т. Шипковъ.)

Прѣдседателъ: Отъ 188 народни прѣдставители отсъствуватъ 25. Има законното число и заседанието се начева.

Г-да народни прѣдставители! Въ извънредната сесия приехъ писмо отъ съдебния приставъ, съ което иска да възпре, или, както казватъ, да турне запоръ на дневнитѣ пари на нѣкои отъ депутатитѣ. Ковчежникътъ, то се знае — до него отишълъ въпросътъ — ме пита: да тури ли запоръ или не? Азъ му написахъ писмо и му казахъ: не трѣбва да туряшъ запоръ до второ разпореждане, докато взема мнѣнието на Народното Събрание. Тѣй като съдебниятъ приставъ и сега повтаря пакъ да иска да турне запоръ, затуй трѣбва Народното Събрание да се изкаже върху този въпросъ. Сега, ако бѣше тукъ г. Министърътъ на Правосъдието, азъ щѣхъ да го помоля да изкаже пръвъ своето мнѣние и тогава Народното Събрание да рѣши този въпросъ, но понеже го нѣма, затуй остава Народното Събрание да се произнесе.

Д. Петковъ: Да се тури на дневенъ редъ въпросътъ.

М. Такевъ: Г-да народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че уважаемиятъ нашъ прѣдседател г. Цанковъ не е постъпилъ правилно, като е отказалъ на съдебния приставъ да наложи запоръ върху заплатата или възнаграждението, което получаватъ г. г. народнитѣ прѣдставители. За това нѣщо имаме специаленъ законъ, който урежда начина, по който се налага секвестръ върху движимоститѣ, както и върху мѣсечната или едноврѣмненната заплата, която получаватъ разнитѣ държавни, общински или каквито и да сѣ служаци. Сега, искането на г. прѣдседателя: Народното Събрание да се произнесе върху този въпросъ, ми се струва, е невъзможно да бѣде удовлетворено по слѣдующитѣ причини. Първо, че това нѣщо може да стане само по законодателенъ редъ, по който е издаденъ законъ за налагане секвестри. Второ, да се произнесе г. Министърътъ на Правосъдието или ние; само така, по искането на съдебния приставъ, е тоже невъзможно да се произнесемъ по този въпросъ, защото ние не можемъ да издаваме тукъ мнѣния авторитетни, а можемъ да издаваме закони и рѣшения, които ще се публикуватъ въ „Държавенъ Вѣстникъ“ и ще бѣдатъ задължителни за всички български граждани и чиновници. Ето защо, безъ да влизамъ по въпроса, доколко това е умѣстно или не, мимоходомъ ще кажа, когато ще дойде такъвъ законъ или прѣдложение — непременно ще трѣбва да напишемъ единъ законъ, — моето мнѣние отсега е, че може да се налага запоръ и върху тия пари. Защото трѣбва да признаемъ, безъ да искамъ да оскърбявамъ нѣкого, че много приятели има, които се хранятъ по ахчийницитѣ и спятъ по хотелитѣ, безъ да си платятъ за това. Е, питамъ азъ: какъ бихте се съгласили вие, тия хора, които получаватъ 20 л. възнаграждение на день, като се хра-

нятъ по гостилниците, като спятъ въ хотелитъ, да не си платятъ, да станатъ да си отидатъ, и да станатъ причина тия гостилничари и хотелджии да ги провъзгласяватъ фалименти? Който яде и пие, трѣбва да си плати; който живѣе въ къща подъ кирия, трѣбва да си плати наема. Ония хора плащатъ скъпи и прѣскъпни данѣци, затова трѣбва да имъ се плати. Ама не, казватъ, тѣзи пари сж възнаграждение на народнитѣ прѣдставители. Ако сж възнаграждение, тѣ се даватъ да живѣятъ въ квартири, да се хранятъ и да си плащатъ. Ето защо менѣ ми се струва, че г. прѣдседателътъ ще се съгласи съ мене, че по тоя начинъ не може да се разрѣши въпросътъ отъ Народното Събрание. Ако ще има нужда отъ нѣкакво обяснение, нека се знае, че Народното Събрание счита че дневнитѣ пари на г. г. народнитѣ прѣдставители сж тоже едно възнаграждение, което служи тоже като гаранция срѣщу тѣхнитѣ дългове. Тия пари имъ се даватъ, за да могатъ да живѣятъ тукъ. А, слѣдователно, и тия пари, като всичко онуй, което служи за гаранция на дълговетѣ на единъ човѣкъ, може да се секвестриратъ, нѣма законъ, който да ги освобождава. По едно врѣме искаха да освобождаватъ пенсийтѣ, въ послѣдно врѣме бѣше за инвалиднитѣ пенсий, и се позволи, че $\frac{1}{4}$ отъ пенсийтѣ може да се секвестрира. Имаше законъ за спѣстовнитѣ каси, за тѣхъ направиха изключение, и сега, както растатъ, има 7,000,000 л. спѣстени пари въ спѣстовнитѣ каси, които не могатъ да бждатъ секвестрирани. Нѣкой недобросъвѣстенъ длъжникъ ще внесе паритѣ си въ спѣстовната каса и вие може да го храните, обличате безъ да ви плаща. Основенъ принципъ е — и г. Людскановъ, като юристъ и като прѣдставителъ на правителството, може да ви каже, — основенъ принципъ въ правото е, че всички имѣния на единъ човѣкъ служатъ като гаранция за неговитѣ дългове. Тогава защо ще ми правите изключение за дневнитѣ пари? Ето защо моето мнѣние е, г. прѣдседателътъ да остави този въпросъ настрана; нека пише на г. Министра на Правосъдието, ако намира за необходимо, да внесе законопроектъ, или да помоли нѣкои отъ прѣдставителитѣ да внесатъ законодателно прѣдложение и тогава ще се произнесе Народното Събрание, но сега не може.

Г. Пасаровъ: Г-да народни прѣдставители! Иминалия пѣтъ азъ бѣхъ този, който два пѣти повдигахъ въпроса: може ли да се налага заповѣтъ върху дневнитѣ пари, които получава единъ прѣдставителъ. И, ако помня добръ, отъ масата на прѣдседателството се заяви, че подобенъ заповѣтъ нѣма да се допусне. Народното Събрание, по свѣдѣнията които събрахъ, е разрѣшавало този въпросъ и другъ пѣтъ, въ 1897 г. или 1898 г., по поводъ наложения заповѣтъ върху дневнитѣ пари на единъ отъ видинскитѣ народни прѣдставители — не желая да му кажа името, защото не е въпросътъ сега за имена. Сега въпросътъ е слѣдующиятъ: може ли да се

налага заповѣтъ на дневнитѣ пари на единъ прѣдставителъ, на единъ дипломатически агентъ, на единъ министъръ или нѣкой другъ служителъ. Въ нѣкоя държава, никѣдъ не се налага заповѣтъ, нито на дневното възнаграждение на народнитѣ прѣдставители, нито на прѣдставителнитѣ пари на единъ агентъ, нито на прѣдставителнитѣ пари, които се даватъ на единъ държавенъ служител за извѣстна работа. Трѣбва да правимъ разлика между заплатата и прѣдставителни пари. И ако пие не направимъ тази разлика, за жалостъ нѣмамъ сега гражданското сѣдопроизводство, но и тамъ, ако помня добръ, прави се такава разлика, ако не изрично, то поне духътъ на закона е такъвъ, че на подобни пари секвестъръ не може да се налага. Този въпросъ е билъ повдиганъ и другъ пѣтъ и се е разрѣшилъ по слѣдующия начинъ. Ако на народенъ прѣдставителъ се налага заповѣтъ на заплатата му, той ще напусне Камарата, ще отиде да си гледа работата и нѣма да получава тия 20 л. Слѣдователно, кредиторътъ, който има да взема отъ единъ гражданинъ, може да се удовлетворява отъ всички имоти на тоя гражданинъ, но не и отъ това възнаграждение, което получава случайно прѣзъ живота си, като народенъ прѣдставителъ.

К. Мирски: По кой законъ?

Г. Пасаровъ: По духа на нашитѣ закони.

К. Мирски: А-а!

Г. Пасаровъ: Азъ сега нѣмамъ на ръка закона, но се разбира, че не може да се наложи заповѣтъ на прѣдставителнитѣ пари. Този въпросъ се е повдигналъ единъ пѣтъ въ нашитѣ сѣдилища. (Отъ крайната лѣвица: Да се тури на дневенъ редъ!) Бѣха наложили заповѣтъ на заплатата на единъ панатюрски прѣдставителъ и Софийскитѣ окръженъ сѣдъ рѣши, че на прѣдставителнитѣ пари на този прѣдставителъ не може да се налага заповѣтъ за неговитѣ дългове.

К. Мирски: По духа на кой законъ?

Ц. Таслаковъ: По духа на батакчийскитѣ закони. Срамота е единъ прѣдставителъ да си не плаща борчоветѣ. Да си плати борчоветѣ и тогава да дойде да засѣдава.

Г. Пасаровъ: Съгласенъ съмъ, че трѣбва по-прѣди да си плати дълговетѣ и да дойде тукъ, но единъ човѣкъ може да бжде бѣденъ, може да има дългове, защото е станалъ поржчителъ нѣкому, както и секвестърътъ, който е наложенъ на нашия другаръ, не е за негови дългове, а защото е билъ поржчителъ на други. Ако г. г. народнитѣ прѣдставители и да сж бѣдни хора, тѣхъ може да ги избиратъ. Да бждешъ бѣденъ не е срамно. Може да имашъ дългове, но това не значи, че си батакчия. Единъ отъ заповѣтитѣ, който е наложенъ на единъ отъ нашитѣ другари, е, че той станалъ поржчителъ.

Ние трѣбва да рѣшимъ, че не може да се налага запоръ на прѣдставителнитѣ пари, които получава единъ народенъ прѣдставителъ. Азъ считамъ, че прѣдседателътъ има пълно право; както досега прѣдседателитѣ сж отказвали да се налага такъвъ запоръ, да се откаже и сега. По-добръ бѣше да се не вниса въпросътъ тукъ, (К. Мирски: Тѣй. Самъ да законодателствува.) защото не е нужно единъ въпросъ, който е ясенъ, да се внася тукъ на разглеждане. Съгласенъ съмъ, че въпросътъ не е правилно туренъ. Ако ли прѣдседателството счита, че ще вземе на себе си голѣма отговорностъ, ако самъ разрѣши въпроса, нека направи прѣдложение било съ законъ, или съ едно тълкувание автентично да изтъкуваме закона, че не може да се налага запоръ на прѣдставителнитѣ пари. Никѣдъ това не става и ние, може би, иначе ще създадемъ единъ прецедентъ, който може да бѣде много лошъ. Защо може да бѣде много лошъ? Може да се повдигнатъ фиктивни процеси противъ единъ народенъ прѣдставителъ за да се наложи запоръ на заплатата му и да се направи невъзможно да живѣе въ София и да изпълнява своя дългъ. (Гласове: А а а!) На него се налага мисия и той трѣбва тази мисия да изпълни. Вие, които ме апострофирате, вие трѣбва да знаете, че съ това ще напакостите може би на нѣкои ваши другари. Може и за капризъ да се наложи запоръ и тогава той ще се намѣри въ невъзможностъ да изпълни мисията, съ която народътъ го е натоварилъ. Ето защо азъ моля г. прѣдседателя да оттегли въпроса, защото не е правилно поставенъ, но ако е поставенъ, нека да се разрѣши, че на прѣдставителнитѣ пари на народнитѣ прѣдставители не може да се налага запоръ. Тѣ трѣбва да бѣдатъ свободни, когато изпълняватъ тази мисия тукъ, и да нѣматъ никакви закъчки за тѣхъ. (И. Георгиевъ: Съ една рѣчь, ще правимъ закони за насъ.) Ние се подчиняваме на законитѣ, когато Народното Събрание се затвори. Единъ народенъ прѣдставителъ може да върши най-голѣми прѣстѣпления и надъ него властѣта не може да туря рѣка. (К. Мирски: Съ рѣшение на Събранието може.) Затуй моля Народното Събрание да изтъкува, че на прѣдставителнитѣ пари запоръ не може да се налага. Не трѣбва да се налага, ако искаме да оставимъ прѣдставителитѣ свободно да изпълнятъ своята мисия.

Министъръ - Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Азъ гледамъ, че по този въпросъ се почнаха разисквания, които могатъ да ни отвлѣкатъ далече. Тѣй като въпросътъ самъ по себе си е важенъ, азъ ще моля да се съобразимъ съ правилника и, ако народното прѣдставителство е съгласно, да го туримъ на пръвъ дневенъ редъ за утрѣ. (Гласове: Съгласни!)

Ю. Теодоровъ: Трѣбва да се разрѣши този въпросъ. Той е даденъ на тълкувание и е повдигнатъ отъ г. Пасарова.

Министъръ - Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Не може по такъвъ начинъ.

Прѣдседателътъ: Които искаха думата, най-добръ е да се откажатъ сега, па да го туримъ на дневенъ редъ да го разискваме, защото днесъ денътъ ще отиде тѣй напразно. Г-нъ Пасаровъ говори, че неправилно е поставенъ отъ прѣдседателя; твърди правилно е поставенъ! Когато единъ съдебенъ приставъ иска отъ единъ чиновникъ пари, не се отнася до чиновника, а се отнася до началника тамъ, който му е, а пъкъ когато иска отъ единъ депутатъ, трѣбва азъ да кажа дали трѣбва да се даде или не. (Гласове: Тѣй!) Тѣй като моятъ умъ не го постига това, питамъ Народното Събрание. — (Къмъ г. Пасарова) Разбра ли го? (Смѣхъ.)

На дневенъ редъ ще се тури за утрѣ.
(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ г. Д-ръ А. Ходжевъ.)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Прѣди да дамъ думата нѣкому, има да направя едно съобщение отъ прѣдседателството. То е слѣдующето: разрѣшени сж отпуски на Карловския народенъ прѣдставителъ г. Н. Лазаровъ 4 дена и на Софийския народенъ прѣдставителъ г. И. Веселиновъ 2 дена.

М. Такевъ: Азъ имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Финанситѣ. Ако е тукъ, въ стаята, да се повика.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Може ли да почакате съ това питане, (М. Такевъ: Ще почакамъ.) защото г. Министърътъ на Финанситѣ отсъствува. Ако желаете, може да направите Вашето питане, понеже тукъ има 2 члена отъ правителството и ще остане да Ви се отговори утрѣ.

М. Такевъ: Ще почакамъ.

Министърътъ на Правосъднето, ако е тукъ, има и нему да направя едно питане.

В. Кръстовъ: Г-да народни прѣдставители! Никакъ не съмъ правилъ отегчения съ питани и сега не бихъ направилъ, ако не бѣше ме прѣдизвикала една такава нещастна случка. Отъ добритѣ разпоредби на чиновницитѣ, които се намиратъ при горското управление, сж разрѣшили чакъ прѣзъ ноемврий мѣсець да сѣкатъ дърва за домашно отопление на нѣколко села отъ Русенско, и то въ държавнитѣ острови, да минаватъ прѣзъ Дунава. Случайната вилица затиснала жителитѣ на селата Пиргосъ и Мечка отвѣждъ Дунава, въ острова, съ добитѣка имъ заедно. Нѣкои отъ тия хора, които могли, избѣгали съ добитѣка наедно въ Ромжния, а тѣзи, които сж били по-слаби, повечето добитѣци имъ измрѣли тамъ. Днесъ по телефона кметътъ на с. Пиргосъ ми каза, че тѣзи хора, които сж отишли въ Ромжния, не сж имали нито кѣшей

хлѣбъ, нито пари за да си купишъ храна за себе си и за добитъка, а вѣнъ отъ това зло, ромѣнското правителство искало да ги смѣне съ добитъка наедно. Азъ ще моля г. Министъръ-Прѣдседатели да направи нужното разпореждане отъ своя страна за да се помогне на тия нещастни, а вѣнъ отъ това ще моля г. Министра на Търговията и Земледѣлието — ако той е сега боленъ и го нѣма, то който го замѣства — на тия чиновници — началникътъ на горското отдѣление и Русенскиятъ лѣсничей, — да имъ даде приличното възнаграждение, защото тѣ прѣдпочитатъ тѣхнитъ частни дѣртове повече, отколкото интереситъ общи, и станала причина да измратъ толкова добитъкъ и хора.

Министъръ А. Людскановъ: Вземамъ бѣлѣжка отъ тия свѣдѣния. Министърътъ го нѣма тукъ, но азъ ще му го съобща и ще си направимъ дълга. Сега азъ като управляющъ Министерството на Търговията и Земледѣлието ще направя нужното.

В. Кръстевъ: Отъ свѣдѣнията, които имамъ, излиза, че около 100 вола има въ Ромѣния и нѣколко сж на пѣтъ.

М. Таковъ: Азъ моля г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи да съобщи слѣдующитѣ мои двѣ питання къмъ г. Финансовия Министъръ и г. Министра на Правосъдието:

Чл. 6 отъ закона за финансовия инспекторатъ казва: (Чете.) „Финансовитѣ инспектори иматъ право да запечатватъ въ всѣко врѣме каситѣ, регистритѣ, дѣлата и всички други книжа и документи, които намиратъ за необходимо, въ държавнитѣ, общинскитѣ и всички други учрѣждения, изброени въ чл. 2 на сѣция този законъ“. Значи, финансовитѣ инспектори сж господари кога, кѣдѣ и каква ревизия да направятъ на прѣдвиденитѣ отъ закона учрѣждения. Сега имамъ свѣдѣния, че г. Финансовиятъ Министъръ е парализиралъ дѣйствието на чл. 6 отъ закона за финансовия инспекторатъ, като е далъ заповѣдъ: никой инспекторъ нѣма право да инспектира никое учрѣждение, прѣдвидено въ чл. 2 на закона за инспекцията, безъ прѣдварително негово разрѣшение. Когато единъ инспекторъ трѣгне изъ провинцията и ревизира, да положимъ, сѣдилищата, и узнае, че въ ковчежничеството има нѣкои злоупотрѣбления, той нѣма право, както му прѣдписва чл. 6 отъ закона, моментално да тури печатъ на касата и да отиде да види, вѣрно ли е, което му е съобщено, а трѣбва да пита г. министра телеграфически, министърътъ тогава ще разрѣши или не да се прави тази ревизия; прѣзъ всичкото това врѣме този отчетникъ има пълна възможность да скрие улики на своитѣ прѣстъпления. И когато тукъ е станало споръ за туй нѣщо — било е думата за Военния Министъръ, — когато Военниятъ Министъръ е искалъ тукъ откритата карта на финан-

совия инспекторъ да носи и подписа на Военния Министъръ, всички, които сте били прѣдставители, тогава казвахте: „не, не може, не бива, финансовитѣ инспектори има право всичко да ревизира!“ И тогава всички министри пачело съ г. Каравелова, г. Сарафова и пр. завихте, че финансовитѣ инспектори веднажъ завѣкога ще получатъ една отворена карта, че сж финансови инспектори, и съ нея, додѣто сж живи и сж на служби, иматъ право да ревизиратъ дѣто, когато и каквото желатъ. Сега, както казахъ, имамъ свѣдѣния положителни, че г. Министърътъ на Финанситѣ е парализиралъ закона, като е искалъ всѣки инспекторъ да иска прѣдварително разрѣшение да ревизира този или онзи кметъ, окръженъ управителъ, както е случаятъ съ мѣстното окръжно управление, дѣто има грамадни злоупотрѣбления, но инспекцията не смѣе да тури ръка, додѣто не вземе разрѣшение специално.

Питамъ, прочее, г. Министра на Финанситѣ да отговори: има ли такава заповѣдъ отъ него издадена и, ако има, съобразна ли е съ чл. 6 отъ закона за финансовия инспекторатъ, и не мисли ли, че по този начинъ цѣлнитъ законъ за финансовия инспекторатъ става илюзоренъ, безцѣленъ, защото пакъ ревизирането на дадегъ отчетникъ не става по благоволенieto на този или онзи силенъ на дени, който чрѣзъ министра ще може да упражнява давление — не говори за г. Сарафова; този законъ ще бѣде и утрѣ, и други день, — по тази практика, която той иска да въведе, за всѣки отчетникъ да се иска прѣдварително разрѣшение, не ще ли пакъ да направя тѣзи отчетници неотговорни по партизански съображения?

Второто ми питане е слѣдующето. Извѣстно е вамъ, че законитѣ, които се гласуватъ въ Народното Събрание, се отпечатватъ на държавна смѣтка въ държавната печатница и срѣзъ извѣстно възнаграждение, което отива въ полза на хазната, се изпращатъ отъ правителството въ държавнитѣ ковчежничества и се продаватъ — даже по едно врѣме имаме едно злоупотрѣбление съ туй, тѣй да се каже, право на държавата, да взима нѣколко хиляди лева отъ продажбата на тѣзи закони. Е добръ, отъ двѣ години насамъ досега ни единъ отъ законитѣ, гласувани прѣзъ този периодъ, не сж били отпечатани на отдѣлни брошури и не сж изпратени за продажъ за да може населението да ги изучи. Питамъ г. Министра на Финанситѣ и този на Правосъдието респективно да отговорятъ: не считатъ ли, че по този начинъ законитѣ не могатъ да се популяризиратъ между населението и особено сѣдебнитѣ закони нѣма ги нийдѣ, отдѣто да могатъ да бѣдатъ набавени отъ интересующитѣ се лица; не счита ли за необходимо по-скоро тѣзи закони да се отпечататъ на отдѣлни брошури и изпратятъ въ ковчежничествата?

Къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи имамъ слѣдующето питане — и то е послѣдно. Извѣстно е нему, че споредъ закона за полицията, на околий-

скитѣ началници е запрѣтено да държатъ стражари за слуги въ къщата си; може само околийскиятъ началникъ да държи единъ стражаръ като единъ видъ ординарецъ, да му прислужва, да отнѣса до пощата писма, въобще да му бжде всекога подъ ръка при изпълнението на неговитѣ служебни обязанности. Този членъ отъ закона за полицията бѣше прѣдизвикалъ, вслѣдствие голѣмото злоупотребяване, което ставаше съ стражаритѣ отъ страна на околийскитѣ началници и окръжнитѣ управители, покойниятъ Д-ръ Стойловъ да пише двѣ циркулярни писма, защото нѣмаше писанъ законъ по въпроса, съ които се строго запрѣщаваше на околийскитѣ началници да злоупотрѣбватъ съ стражаритѣ, като ги употребяватъ единъ видъ като вѣстови. И както общественото мнѣние се възмущава отъ злоупотрѣблението съ вѣстовитѣ, дѣто ператъ дрехи, дѣто носятъ кокошки и яйца по мегдана на своитѣ господарки — същото положение днесъ заематъ и стражаритѣ. Извѣстно ли е на г. Министра на Внѣшнитѣ Работи, че Пловдивскиятъ околийски началникъ държи двама стражари за слуги въ своята къща, които стражари слугуватъ на сѣмейството му като слуги, ператъ всевъзможни дрехи, готвятъ ястия и пр., което е работа на единъ частенъ слуга? (Д. Манчовъ: Не е истина, че ператъ и готвятъ. Това е партизанска работа!) Ако туй е истина, какви мѣрки мисли г. министрътъ да вземе за да не се повтарятъ тѣзи нѣща? Нѣщо повече: не мисли ли г. министрътъ, като съ този членъ отъ закона за полицията ставатъ много злоупотребявания нему извѣстни, не намира ли за добръ да даде едно окръжно строго прѣдписане, щото никой околийски началникъ да нѣма право да злоупотрѣбва съ стражаритѣ, освѣтъ по изключително служебни работи?

Министръ А. Людскановъ: Случайтъ, за който споменава г. Такевъ, не ми е извѣстенъ. Ще направя справка, ще събера свѣдѣния и ще направя дълга си. Нѣма съмнѣние, че окръжнитѣ, изладени отъ моя прѣдшественикъ, ще изпълня, и ако има нужда, ще направя ново разпореджане.

Л. Духовъ: Има оплакване отъ Провадийското село Камчия къмъ Министра на Търговията и Земледѣлнето. Г-нъ министръ Людскановъ управлява това министерство, и за да може да направя справка, азъ ще му кажа, освѣтъ че има нѣколко прошения отъ 20—30 села, които се оплакватъ отъ този лѣсничей, защото отъ него по-звѣръ човѣкъ — извинѣте за изражението ми — нѣма, но сега напослѣдъне този човѣкъ е писалъ едно писмо № 1.893, съ което запрѣтѣва на тѣзи села да не пускатъ никакъвъ добитѣкъ да пасе въ държавната гора, ни едѣръ, ни дребенъ добитѣкъ, когато зимно врѣме въ тия виялици добитѣкъ може да прибѣгне отъ далечни мѣста и да отиде тамъ, а не да стои въ селото.

Гледамъ сега има единъ законъ за горитѣ, който се внесе у насъ и който, ако и да не е популяренъ, но тамъ е казано кои гори ще бждатъ държавни, кои общински и кои за паща. Сега не пускатъ добитѣка въ горитѣ, защото всички гори се считатъ за държавни. Какво ще правятъ тѣзи хора? Азъ лично когато го видѣхъ, попитахъ го и каза ми, че ималъ устно наставление отъ началника на туй отдѣление. Азъ не зная дали е ималъ устно наставление, но сега имамъ телеграма, съ която се оплакватъ, че никакъвъ добитѣкъ не се пуца. Азъ ще моля г. министра, като му остави тази телеграма, да се справи и да види, защото туй нѣщо е нетърпимо. Този лѣсничей е нетърпимъ.

Министръ А. Людскановъ: Ще направя справка и ще направя нужното.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще се пристѣпи къмъ дневния редъ. На първо мѣсто стои продължение второто четене законопроекта за измѣнение закона за селскитѣ общини.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 15. Чл. 26 се измѣня така: Когато кметътъ отсъствува по служба или въ отпускъ, замѣства го помощникътъ му. Също така той се замѣства отъ помощника си и когато е отстраненъ отъ длѣжностъ, но възнаграждение въ такъвъ случай не получава прѣзъ всичкото врѣме на отстранението. А помощникътъ получава само своята заплата.“ Това послѣдно приравнение е слѣдствие измѣнението на по-горния членъ, както спонси се прие, защото ние приехме, че помощникъ-кметътъ има право да получава заплата до $\frac{2}{3}$ отъ оная на кмета. Слѣдователно, въ този параграфъ трѣбва да прѣввидимъ, че не може да получава друго възнаграждение освѣтъ онова, което е опрѣдѣлено по закона когато замѣства кмета.

Д. Колевъ: Г-да народни прѣдставители! § 15, чл. 26, се измѣня така: Когато кметътъ отсъствува по служба или въ отпускъ, замѣства го помощникътъ му. Също така той се замѣства отъ помощника си и когато е отстраненъ отъ длѣжностъ и пр. Азъ мисля, че ще се съгласи както г. министрътъ, тъй и г. докладчикътъ, щото въ този параграфъ да се каже: „Когато отсъствува кметътъ, замѣства го единъ отъ общинскитѣ свѣтници, по рѣшение на общинския свѣтъ, съ съгласието на кмета.“ Защото въ такива случаи, когато кметътъ отиде въ отпускъ или другадѣ, ще го замѣства помощника, а въ това врѣме общината остава безъ помощникъ, понеже може би кметътъ да отсъствува единъ мѣсецъ, даже и повече. Такива случаи много често се случватъ и много трудно се изпълнява длѣжността на кмета безъ помощникъ. Затова моля г. докладчика и г. министра да се съгласятъ вмѣсто „замѣства го помощникътъ“, да се каже: „замѣства го единъ отъ свѣтниците, по рѣшение на общинския свѣтъ, съ съгласието на кмета“.

Докладчикъ П. Шоповъ: Менѣ ми се струва, отъ само себе си се разбира и много ясненъ е законътъ, като се казва, че „помощникътъ замѣства кмета“. Общеприето правило е, когато отсъствува кметътъ, да го замѣства помощникътъ. Това става и сега. Сега да създаваме такава процедура, че когато отсъствува кметътъ, да се събиратъ съвѣтниците и да упълномощаватъ единъ отъ съвѣтниците да замѣства кмета, менѣ ми се струва, че ще създадемъ излишенъ трудъ. Щомъ кметътъ отсъствува, веднага се явява помощникътъ да го замѣсти. Това го знаемъ отъ практика. Има много прѣдставители тукъ, които сж били кметове и които ще знаятъ, че това тѣй става на практика. Менѣ ми се струва, че ще бѣде това излишно, и азъ моли г. Деню Колевъ да не прави прѣдложение.

Д. Колевъ: Ами когато се отстрани кметътъ и се продължи отстранението?

Докладчикъ П. Шоповъ: Законътъ е изриченъ: замѣства го помощникътъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ на гласуване § 15. Който е за параграфа, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се. (Нѣкои отъ г.г. земледѣлцитѣ искатъ думата. — Гласове: Свърши се вече!) Азъ съжалявамъ, че по-рано не се заяви на бюрото.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 16. Новъ чл. 27. Отпуски съ заплата кмету се разрѣшаватъ само тѣй, че да не съставятъ въ обща сложностъ повече отъ единъ мѣсецъ въ годината. За излишнитѣ дни, както и за просроченитѣ и за продълженията, при всѣки случай отдѣлно, кметътъ не получава заплата.“

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже никой не иска думата, азъ полагамъ на гласуване § 16. Който е за приемането му тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 17. Новъ чл. 28. Когато се командирова въ служебна работа въ Княжеството или задъ граница, кметътъ и помощникътъ му получаватъ пѣтни и дневни пари споредъ закона за чиновницитѣ.“

„За ходене до околийското сѣдалище не се плащатъ пѣтни и дневни пари.“

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители! Както виждаме, чрезъ настоящия новъ членъ се прѣдвиждатъ пѣтни и дневни пари за кмета или помощника му, когато отиватъ по служебна работа въ Княжеството или задъ граница и то въ размѣръ, прѣвиденъ въ закона за чиновницитѣ. Азъ мисля, че ще трѣбва да се измѣни редакцията на тоя членъ въ тая именно смисълъ, че размѣрътъ може да бѣде и по-

малтъ. Прѣдставѣте си единъ кметъ, който се намира близо до околийската граница, отива по служебна работа въ едно село, да положимъ 5 часа далечъ въ другата околия; той отива въ друга околия и, съгласно този членъ, трѣбва да получи пѣтни и дневни пари; 5 часа нѣтъ ще пѣтува съ конѣ, ще отиде и ще се върне — за два дена работа, а вие му давате право за тия два дена да получи за 25 километра по 40 ст., да получи 10 л., когато туй пѣтуване нѣма да му коштува въ селата 10 л. Та, азъ прѣдлагамъ, да се измѣни редакцията въ тая смисълъ, че възнаграждението може да бѣде най-много въ размѣръ, прѣвиденъ въ закона за чиновницитѣ, за да се разбира, че може да бѣде и по-малко. Безъ мѣсто да не даваме и тукъ онова, що даваме на чиновницитѣ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Драгиевъ, ако искате Вашето прѣдложение да се положи на гласуване, трѣбва да го направите писмено.

Д. Драгиевъ: Писмено ще го дамъ. Азъ моли г. министра да се съгласи.

Министръ А. Людскановъ: Не мога да се съгласи.

Д. Драгиевъ: Не е ли „симпатично“? (Смѣхъ.)

Министръ А. Людскановъ: Не е симпатично. Азъ не мога да изоставамъ за всѣки таквъ случай да се различава въ общинския съвѣтъ, затова поставямъ една норма както за чиновницитѣ: когато отиватъ вънъ отъ околията по служебни работи, да получаватъ възнаграждение; отиватъ ли въ околията по служебни работи, не получаватъ възнаграждение.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже нѣма никакво прѣдложение постъпило за измѣнение на този параграфъ, азъ го поставямъ на гласуване тѣй, както се прочете отъ г. докладчика. Който е за приемането му, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 18. Глава IV, общински избори, освѣтъ чл. чл. 33—36, като отмѣнена съ избирателния законъ, се заличава, вслѣдствие на което глави V—X ставатъ IV—IX, подъ същитѣ заглавия.“

Н. Цановъ: Азъ нѣмамъ нищо — и не може да имамъ асѣкъ — противъ § 18, защото, дѣйствително, слѣдъ издаването на избирателния законъ, всичката тая материя, понеже е влѣзла въ него, безспорно трѣбва да се унищожи въ закона за общинитѣ. Но едно нѣщо искамъ да прѣдстави прѣдъ почитаемото Събрание и моля г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи да се съласи да дадемъ, заедно съ измѣненето на този параграфъ, едно тълкувание, което е

необходимо да се даде прѣдъ видъ на нееднаквото тълкувание на избирателния законъ отъ нашитѣ сѣдилища. И сега му е именно мѣстото тукъ.

Има случай, има и у насъ въ Видинско, че окръжнитѣ сѣдилища, въпрѣки едно тълкувание, което се даде миналата година по чл. 142 отъ избирателния законъ, правятъ една практика, която е противна на смисъла и на онова, което е приело Народното Събрание. Азъ ще ви разкажа единъ случай въ Видинско и ще назова самата община, за да може г. министърътъ да провери това нѣщо. Въ Бѣлоградчишко, въ Руженската община, окръжниятъ сѣдъ не утвърди одного отъ избранитѣ за членове на сѣвѣта затова, защото той билъ уволненъ отъ служба 10 или 15 дена прѣди изборитѣ — фелдшеръ. Сега окръжниятъ сѣдъ, като взема прѣдъ видъ чл. 142 въ свръзка съ чл. 48 отъ закона за изборитѣ, казира го. (Ц. Таслаковъ: Твърдѣ право!) Ако е твърдѣ право, г-нъ Таслаковъ, ще моля да се даде надлежното тълкувание. Чл. 48 отъ избирателния законъ е приетъ отъ миналото Народно Събрание и чл. 48 се прие само за народнитѣ прѣдставители. Онзи кандидатъ, който иска да се утвърди неговиятъ изборъ за народенъ прѣдставителъ, ако занимава нѣкаква длъжностъ отъ онѣзи, които сѣ изброени въ чл. 48, е длъженъ да си даде оставката въ разстояние на 10 дена слѣдъ издаването на княжеския указъ, съ който се обявява денътъ на изборитѣ. Това е само за народнитѣ прѣдставители. А че е така, се вижда отъ прочитането на самия чл. 142. Чл. 142 казва: (Чете.) „Разпорежданията на чл. чл. 129—132 включително, относително избираемостта за членове на окръжнитѣ сѣвѣти, се приспособяватъ и при избиране членове на общинскитѣ сѣвѣти.“ Между членоветѣ, на които се позоваватъ еи чл. 130 отъ сѣщия законъ, който казва: (Чете.) „Не могатъ да бѣдатъ избрани за членове на окръжнитѣ сѣвѣти: 1) лицата, указани въ чл. 47“ — а не 48 — „на настоящия законъ“. Чл. 47 отъ избирателния законъ казва, че не могатъ да бѣдатъ избираеми онѣзи лица, които въ деня на избора сѣ били чиновници. Значи, за да може да бѣде избранъ единъ за общински сѣвѣтникъ или окръженъ сѣвѣтникъ, необходимо условие е, щото въ деня на изборитѣ да не бѣде чиновникъ. Ако е билъ единъ денъ прѣди изборитѣ и си е далъ оставката, и е уволненъ, той може да се кандидатира и, единъ пътъ избранъ, може да бѣде окръженъ или общински сѣвѣтникъ. Това е буквата, това е ясното тълкувание на избирателния законъ.

Сега, понеже имаме вече случаи въ нашитѣ сѣдилища и понеже съ закона за общинитѣ ние се докосваме случайно и до тоя членъ, до изборнитѣ лица за общински сѣвѣтници, тукъ му е мѣстото, безъ да прибѣгваме къмъ особено прѣдложение законодателно и т. н., да дадемъ едно тълкувание на съответствующия членъ на избирателния законъ, за да може да служи на сѣдилищата като ръководство. Ето, стѣдователно, нашето прѣдложение, съ което ще моля г. Министра на Вътрѣшнитѣ

Работи да се съгласи. Прѣдложението е слѣдующето: „§ 18 се измѣнява така: Глава IV, общински избори, освѣтъ чл. чл. 33—36, които е отменена съ избирателния законъ, се заличава, като се дава слѣдното тълкувание на относящия се къмъ тази материя чл. 142 отъ избирателния законъ: разпореждането на чл. 48 отъ избирателния законъ не се приспособява и при избирането членове на общинскитѣ сѣвѣти. Вслѣдствие на горното заличаване, гл. гл. V—X ставатъ IV—IX, подъ сѣщитѣ заглавия.“ Безспорно е, че ако нашитѣ сѣдилища еднакво практикуваха и прилагаха този членъ, може би, не щѣше да има нужда отъ такова рѣшение въ видъ на тълкувание; но понеже имаме случай, и азъ като указвамъ на случаи, ще моля г. министра да провери, ще моля и Народното Събрание да даде това тълкувание на закона. На туй вѣрвамъ и г. министърътъ ще се съгласи.

Министъръ А. Людекановъ: Г-да народни прѣдставители, не само за туй село, за тази община, за която спомена г. Цановъ, но менѣ ми сѣ извѣстни и други подобни случаи, дѣто сѣдилищата нееднообразно тълкуватъ избирателния законъ. Нѣщо повече. Онази година Народното Събрание взе едно тълкувание по въпроса, който инцидентно се повдигна — помните г. Емануилъ Начевъ направи запитване, — ние послѣ приехме единъ дневенъ редъ, прѣдложенъ, ако се не лъжа, отъ г. Маджарова, въ който това тълкувание се прие отъ Народното Събрание въ форма на рѣшение на интерпелацията. Послѣ г. Министърътъ на Правосѣдието съобщи това съ окръжно на сѣдилищата и, при всичко туй, нѣкой отъ тѣхъ изтълкуваха инакъ закона и направиha онуй, което виждаме за тази община и за други нѣкои. Азъ напълно съмъ съгласенъ съ това тълкувание, което правите, но начина, по който го прѣдлагате, съжалявамъ, че не мога да го приема. Ние тукъ съвсѣмъ зачеркваме разпорежданията, или по-добрѣ материята на избирателния законъ и я прѣхвърляме въ другъ специаленъ законъ, та сега не знамъ какъ искате въ § 18 да вмѣкнемъ едно тълкувание за една материя, която нѣма нищо общо съ този законъ. Като приемамъ вашето тълкувание и ако моитѣ думи може да служатъ като автентични, съгласенъ съмъ съ васъ, но не мога да се съглася да приема да се интеркалира тукъ въ този законъ.

К. Мирски: Прави сѣ, г-да народни прѣдставители, всички сѣдилища, които не се подчиняватъ на такива не по установения редъ дадени тълкувания отъ Народното Събрание. Да тълкувамъ единъ законъ въ Народното Събрание, значи да го измѣнявамъ, защото се намѣрилъ тъменъ или непъленъ. Затуй азъ поддържамъ напълно това, което каза г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи. Който иска да изтълкуваме нѣкой законъ, за да се прилага по-правилно, нека внесе за това прѣдложение.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже нѣма други записани оратори, ще положа на гласуване § 18, както се прочете отъ г. докладчика. Но понеже е постъпило едно прѣдложение отъ г. Цанова за измѣнение на тоя параграфъ, то полагамъ него на гласуване: (Чете.)

„§ 18 се измѣнява така:

„Глава. IV, общински избори, освѣтъ чл. чл. 33 до 36, която е отмѣнена съ избирателния законъ, се заличава, като се дава слѣдното тълкувание на отношения се къмъ тази материя чл. 142 отъ избирателния законъ: разпореждането на чл. 48 отъ избирателния законъ не се приспособява и при избирането членове на общинскитѣ съвѣти.

„Вслѣдствие на горното заличаване, гл. гл. V—X ставатъ IV—IX, подъ същитѣ заглавия.“

Който е за туй прѣдложение на г. Цанова, моли да вдигне рѣка. (Никой не вдига.) Не се приема.

Полагамъ на гласуване § 18, както се прочете отъ г. докладчика. Който е за него, да си вдигне рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 19. Къмъ чл. 33, който става 29, слѣдъ думитѣ „сѣдебни засѣдатели“, се прибавя: народни прѣдставители и членове на окръжния съвѣтъ, а чл. 34 става 30 и се измѣнява така: кметътъ не може самъ, нито чрѣзъ други лица, да държи кръчма или кафене въ района на общината си.“

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Който е за приемането на § 19, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигне рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 20. Чл. чл. 35 и 36 ставатъ 31 и 22.“

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ на гласуване § 20, както се прочете отъ г. докладчика. Който е за този параграфъ, да си вдигне рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 21. Чл. чл. 48 и 59 става 33—44, като къмъ тоя послѣдний се прибави забѣлѣжка 2: Ако до единъ мѣсець отъ изпращане постановлението управителю не послѣдва отмѣнение, постановлението влиза въ сила.“

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ на гласуване § 21, както се прочете отъ г. докладчика. Който го приема, моли да си вдигне рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 22. Чл. 60 става 45 и се измѣнява така: Когато общинскитѣ съвѣтъ не остане доволенъ отъ мнѣнието на окръжния управител по нѣкое рѣшение, той може да се оплаче прѣдъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, който рѣшава окончателно.“

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Който е за приемането на § 22, както се прочете отъ г. докладчика, моли да си вдигне рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 23. Чл. 61 става 46 и се измѣнява така: Рѣшенията по сключаване заеми се одобряватъ по законодателенъ редъ, ако заемътъ прѣвишава сумата 5.000 л., или съ княжески указъ, по докладъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, ако е за 5.000 л. и по-малко. Заемитѣ не могатъ да бждатъ употребени за друго, освѣтъ за цѣльта, за който сж сключени. Съ княжески указъ се утвърдяватъ и рѣшенията върху отчуждение и замѣнение общински недвижими имоти.“

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители! Ако има нѣщо радостно въ селскитѣ общини, то е, че тѣ не сж още толкова задлъжняли доколкото сж градскитѣ общини. За да ги прѣдпазимъ, обаче, отъ подобно забатачване въ бждѣще, струва ми се че ще бжде много добръ, ако имъ отнемемъ това право, що имъ дава § 23, да сключватъ заеми било до 5.000 л., било отъ 5.000 л. нагорѣ, макаръ и тукъ да се казва, че цѣлитѣ да ставатъ съ разрѣшение на Събранието или пъкъ съ княжески указъ. Азъ мисля, че, като се увеличаватъ чрѣзъ § 27 общинскитѣ врѣхнини и, вънъ отъ това, като се дава право чрѣзъ § 28 на селскитѣ общински съвѣти, когато има да си строятъ училище, да си строятъ църква, мостъ или други обществени сгради, или пъкъ да изплащатъ нѣкакви дългове, — въ всичкитѣ тѣзи случаи да иматъ право да разхвърлятъ и една добавѣчна врѣхнина, която може да достига размѣра и на редовната, — слѣдъ всичко туй що даваме на селскитѣ общини, азъ мисля, че е прѣкалено, че е съвсѣмъ неумѣстно да имъ даваме и право да сключватъ заеми за 5.000 л. и даже повече. Наистина, по стария законъ тѣ сж имали това право, но дѣто сж се възползували отъ него, сѣ вѣрвамъ да се каитъ сега, некели да сж благодарни. Азъ намирамъ, че е достатѣчна всичката тая възможностъ, която се дава чрѣзъ §§ 27 и 28 на селскитѣ общини, да посрѣщатъ своитѣ нужди, кога за тѣхъ сж потребни едни по-голѣми разходи, и нѣма защо да ги поставиме на хлѣзгавия пжтъ на заемитѣ, на който пжтъ видѣхме, че и държавата ни остана съ облѣно съ кръвъ лице, на и градскитѣ общини, които се впуснаха по този хлѣзгавъ пжтъ, и тѣ си строшиха главата. Нѣма, казвамъ, защо да поставиме на тази хлѣзгава и опасна пжтека и селскитѣ общини, защото и тѣ ще си строятъ главата. Азъ се обявявамъ противъ правото на селскитѣ общини да сключватъ заеми; нека съ врѣхнинитѣ да се простиратъ споредъ чергата си.

Министъръ А. Людекановъ: Разбирамъ чувствата, които сж движили г. Драгиева да иска това,

което прѣдлага, но го намирамъ, че е друга крайностъ отъ положението, което ние сега занимаваме. Досега общинитѣ имаха свобода да сключватъ заеми и безъ разрѣшението на Народното Събрание, само чрѣзъ контрола на министерството; сега ние ги ограничаваме до 5.000 л. И ми се струва, че ще бѣде много драконическа мѣрка да вземемъ въ това отношение да ограничимъ съвсѣмъ общинитѣ и да кажемъ, че не могатъ да правятъ никакви заеми. Нѣма защо да правимъ това. Въ България има селски общини, които сж нарастнали и сж станали като градове; сега да отиваме да връзваме тѣзи общини, за най-малки суми да не могатъ да правятъ заеми, то не е добро, то е твърдѣ строго. Еднажъ сумата надминава 5.000 л., вие, народнитѣ прѣдставители, трѣбва да разрѣшите и менѣ ми се струва, че щомъ приехме принципа за градоветѣ, и градоветѣ даже съ по-малко отъ 10.000 жители, и имъ дадохме право да сключватъ заеми за по-малко отъ 10.000 л., а по-големѣ съ ваше разрѣшение, защо да не приемемъ за селскитѣ общини да могатъ да сключватъ заеми до 5.000 л. безъ разрѣшение отъ Народното Събрание? Менѣ ми се струва, че вашата мѣрка е крайната. Настоявамъ на нашето прѣдложение.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ на гласуване § 23. Обаче, понеже е постъпила една прибавка отъ г. Драгиева, ще положа най-напрѣдъ нея на гласуване.

Ето прибавката: (Чете.) „Прѣдлагамъ, въ § 23 всичко, що се отнася до заемитѣ на общинитѣ, да се отхвърли.“ Който е за тази прибавка, моли да вдигне рѣка. (Меншество.) Не се приема.

Полагамъ на гласуване § 23, както се прочете отъ г. докладчика. Който го приема, моля да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 24. Чл. чл. 62—72 включително ставатъ 47—57.“

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ на гласуване § 24, както се прочете отъ г. докладчика. Който го приема, моля да си вдигне рѣката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 25. Чл. 73 става 58 и се измѣнява така: Когато кметътъ откаже или прѣнебрѣгне да изпълни нѣкоя отъ длѣжноститѣ, който му се налагатъ отъ законитѣ, окръжниятъ управителъ, слѣдъ като му напомни два пѣти наредъ, глобява го съ мотивирана заповѣдъ до 1/4 отъ мѣсечното му възнаграждение, за въ полза на общинската каса, и ако и слѣдъ това отказва, окръжниятъ управителъ назначава измежду чиновницитѣ въ окръга едно лице, за да извърши работата. На това лице виновниятъ кметъ плаща пѣтни и дневни пари въ прѣдвидения отъ закона за чиновницитѣ размѣръ.“

„Заповѣдитѣ за глобитѣ могатъ да се обжалватъ прѣдъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи въ 7-дневенъ срокъ отъ датата на съобщението имъ кмету.“

„Ако виновниятъ кметъ откаже да заплати глобитѣ или пѣтнитѣ и дневни пари, тѣ се събиратъ по принудителенъ начинъ като държавнитѣ даждия.“

П. Вжжаровъ: Г-да народни прѣдставители! Старииятъ членъ, на който искате измѣнението съ § 25 отъ тоя законопроектъ за селскитѣ общини, гласи слѣдующето: (Чете.) „Когато кметътъ откаже или прѣнебрѣгне да изпълни нѣкоя отъ длѣжноститѣ, които му се налагатъ отъ законитѣ на Княжеството, околийскиятъ началникъ, подиръ като му напомни писмено и то два пѣти наредъ, пристѣпи, по разрѣшението на окръжния управителъ, къмъ изпълнението тия длѣжности самъ, или чрѣзъ друго лице, назначено измежду чиновницитѣ на окръжието, на което виновникътъ плаща пѣтни и дневни пари въ прѣдвидения отъ закона размѣръ.“

Г-да народни прѣдставители! Съ това законоположение дори доднесъ, почти въ всички режими, сж се вършили най-големѣ беззакония въ името на този законъ, и то въ тази смисълъ: ако общинскиятъ кметъ не е отъ „нашитѣ“, въ такъвъ случай околийскиятъ началникъ всѣчески се старае да намѣри безъ причини да приложи този членъ. Ще видите, че не веднажъ общински кметове, които не сж благонадежни, да сж изпитвали участъта и приложението на този членъ. Даже недавна, прѣдъ Софийския окръженъ сѣдъ, отдѣление въ Трънъ, се откри такъва сжщественно обстоятелство, какво на единъ такъвъ кметъ въ Радославовия режимъ околийскиятъ началникъ отишълъ и насилствено отнелъ отъ държавни пари една сума, по силата на тоя членъ. Така щото това е едно зло. Второ, въ извънредната сесия азъ ви казахъ какви злоупотрѣбления правятъ общинскитѣ кметове по неизпълнение процедурата по гражданскитѣ или уголовни дѣла. Тѣ често пѣти поради лични разположения къмъ една отъ спорнитѣ страни, странитѣ които се следятъ, забавятъ изпращането на призовкитѣ и мировиятъ сѣдия нѣма възможность, при явната очевидность, че общинскитѣ кметове сж могли да изпълнятъ процедурата, отлага дѣлата. Така напр.: едни призовки по дѣлото се изпращатъ на двама кметове, отъ които единиятъ се намира на разстояние 30 км., а другиятъ се намира на разстояние на 5 км. отъ сѣдалището на мировия сѣдия, и онзи кметъ, който се намира на разстояние 30 км., повръща призовкитѣ своєврѣменно, а онзи, който се намира на 5 км., не ги повръща. Това е едно явно беззаконие, поради което не веднажъ се е сезирало адвокатското и сѣдейското съсловие, което е писало и едногласно рѣшило, че непрѣмътно трѣбва това законоположение да се измѣни въ смисълъ такъвъ, именно да може да се заставятъ общинскитѣ кметове, щото добросъвѣстно и своєврѣменно да изпълняватъ своитѣ длѣжности. Положението, което се иска тукъ, да се налага глоба и

послѣ двукратно напомняне отъ окръжния управителъ, не може да постигне цѣльта, защото окръжниятъ управителъ е често пѣти разположенъ къмъ извѣстенъ кметъ — и той знае кметоветъ кои сѣ „наши“ и кои не сѣ „наши“ — и въ случай на неизпълнение обязаноститъ си, на даже често и безъ причина ще налага глоба на послѣднитъ. Така щото, въ случай азъ мисля, че ще има смисълъ и своя резонъ само такова измѣнение, съ което може да се направи едно значително подобрене на кметската служба съ прѣмахване немарливото и недобросъвѣстното изпълнение на служебнитъ обязанности отъ страна на кметоветъ. А това може да стане само тогава, когато за общинскитъ кметове се прѣдвиди такова наказание, каквото се прѣдвизда и за другитъ чиновници. А че тѣ сѣ държавни чиновници, се вижда отъ чл. 418 отъ наказателния законъ, който казва: (Чете.) „Чиновникъ въ смисълъ на настоящата глава е всѣки, който съ заплата или безплатно, постоянно или врѣменно, по назначение, изборъ или по пълномощие, подъ клетва или безъ клетва е патоваренъ да върши държавна или общинска служба, както и онзи, който е патоваренъ да върши дѣлата на учрѣждения или заводи, които се нахождатъ подъ непосредственъ надзоръ и управление на държавата или на нѣкоя община.“ А пъкъ за такива лица, които не изпълняватъ своитъ служебни обязанности, за тия чиновници, повтарямъ, нашиятъ законодатель е прѣдвидѣлъ извѣстно наказание въ чл. 443 отъ сѣция законъ. Тоя членъ гласи: (Чете.) „Чиновникъ, който се отрече да изпълни длъжността си, която му налага службата, наказва се съ тѣмниченъ затворъ до шестъ мѣсеца.“ Ако искате, г-да народни прѣдставители, да имаме систематизация въ нашитъ материални закони, трѣбва да бждемъ послѣдователни. Ето защо у насъ общинскитъ кметове трѣбва да се считатъ чиновници и като чиновници, които не изпълняватъ своитъ обязанности, да имъ се налага прѣдвиденото наказание въ този членъ, толкозъ повече че тѣ получаватъ заплата. Прочее, азъ правя слѣдующето прѣдложение по § 25. (Чете.) „§ 25. Чл. 73 става 58 и се измѣнява така: Когато кметътъ откаже или прѣнебрежне да изпълни нѣкои отъ длъжноститъ си, се наказва по чл. 443 отъ наказателния законъ.“ (М. Такевъ: Кой ще изпълни това искане?) Азъ ще моля въ такъвъ случай да се приеме това мое прѣдложение, което е едно отъ най-законнитъ и справедливитъ.

Докладчикъ П. Шоповъ: Менѣ ми струва, че твърдѣ тежко ще бжде, пъкъ и твърдѣ непрактично ще е, ако се съгласимъ, (П. Вжжаровъ: Като имъ се плаща, трѣбва да отговарятъ!) съ прѣдложението, което прави г. Вжжаровъ. Менѣ ми струва, че презумцията е, че всѣки кметъ трѣбва да бжде добросъвѣстенъ. Менѣ ми се струва, че единъ човѣкъ, който е избранъ за кметъ, ако му

се наложи това наказание, прѣдвидено въ чл. 58, бивши 73, е достатъчно да го вразуми и да го накара да си изпълни длъжността. Защото, ако той не изпълни длъжността си при сѣществуването на тоя членъ, който прѣдвизда наказание напомняне, а слѣдъ туй глобяване и най-сетитъ делегиране на едно лице да изпълни онуй, което той е трѣбвало да изпълни, менѣ ми се струва, че съ това прѣдложение на г. Вжжарова пакъ нѣма да го вразумимъ. Защото злото си е зло откъдѣто и да го погледнешъ. Но ние считаме, че нашитъ кметове сѣ толкова добросъвѣстни, щото да си изпълняватъ длъжността добръ — не отричамъ, че твърдѣ е възможно да има единици, на които ще имъ се прави напомняване два пѣти, ще се глобяватъ съ $\frac{1}{4}$ отъ заплата и, най-сетитъ, ще става делегиране, — но менѣ ми се струва, че тѣ ще си изпълняватъ длъжноститъ, защото за българина е по-лошо да му бръкнешъ въ кесията, отколкото да му сложешъ сонн. Тѣй щото, азъ, като докладчикъ, не мога да се съглася да приема такова едно прѣдложение, което прѣдлага г. Вжжаровъ.

Н. Гимиджийски: Г-да прѣдставители! Струва ми се, че бѣше правъ г. докладчикътъ, когато казваше, че достатъчно е два пѣти напомняване на кмета, достатъчно е като го глобишъ въ полза на хазната съ $\frac{1}{4}$ отъ заплата, достатъчно е при това и глобяването му въ смисълъ да плати пѣтни и дневни пари на лицето, което се делегира да изпълни длъжността на онзи кметъ, който е отказалъ да изпълни или прѣнебрежналъ да изпълни своята обязаностъ, за да се нѣма нужда отъ това, което г. Вжжаровъ искаше, именно да поведемъ общинскитъ кметове въ положението на държавни чиновници и да имъ прилагаме наказание по извѣстенъ членъ отъ наказателния законъ — шестмѣсеченъ затворъ. (П. Вжжаровъ: Може и единъ день.)

Но азъ върху друго нѣщо бихъ обърналъ вниманието както на васъ, така и на г. министра, което нѣщо намирамъ, че липсва къмъ този членъ, който сега се измѣнява. Извѣстно е на всѣки и на г. Министра на Внѣшнитъ Работи е извѣстно какъвъ тормозъ е билъ този чл. 73 въ партизанскитъ рѣцѣ на околийскитъ началници, а често пѣти и на окръжнитъ управители. Една малка неурода отъ общинския кметъ, било градеки, било селски, къмъ околийския началникъ и околийскитъ началникъ, ако не иска добросъвѣстно да гледа на работата си, всѣкога ще намѣри случай, щото да създаде причини, за да се изиска командироването на лице, което да изпълни длъжността на кмета. Вънъ отъ това има, г-да прѣдставители, случаи, когато отива околийскитъ началникъ ужъ да изпълни по командировка отъ окръжния управителъ една неизпълнена отъ кмета длъжностъ, отива просто за да състави актъ, че ходилъ въ селото, че ужъ изпълнилъ нѣщо, връща се и взима пѣтни и дневни пари. Такъвъ случай азъ зная въ нашата

околия съ единъ кметъ. Единъ учителъ въ с. Голѣма-Желѣзна напусналъ училището и останало селото да му дължи известна сума — не му е платила общината на врѣме. Той подава прошение до окръжния управителъ и окръжниятъ управителъ отпраща това прошение въ кметството, за да му изплати, защото неоспоримо било вземането на учителя. Казва кметътъ, че нѣма отъ кждѣ да изплати; отговаря съ писмо, че нѣма отъ кждѣ да изплати, че нѣма възможност. Пише окръжниятъ управителъ да разхвърлятъ сумата. За да разхвърлятъ сумата трѣбва да се ограничатъ въ границитъ на онова, което прѣдписва законътъ. Има известни врѣхнини, размѣрътъ на които не може да се прѣмине. Най-послѣ, окръжниятъ управителъ командирова околийския началникъ да изпълни тая прѣписка. Отива околийскиятъ началникъ въ селото. Г-нъ кмете, казва, тая работа не сте изпълнили, азъ ида да я изпълня по заповѣдъ на окръжния управителъ. Дойдохъ, дайте ми пѣтни и дневни пари. Кметътъ излѣзна доста уменъ и му казва: г-нъ началникъ, платихте ли паритъ на учителя? Събрахте ли пари отъ селото за да платите на учителя и изпълнихте ли работата, за която сте били командировани за да излѣзе, че азъ подлежа на наказание да плата пѣтни и дневни? Завежда се споръ, и то се знае, че ще се разрѣши въ полза на околийския началникъ, защото той има заповѣдъ. Не считамъ за нужно да цитирамъ още такива случаи, било отъ нашата околия, било отъ друга околия, защото една голѣма частъ отъ васъ, особено които сж били кметове, знаете какъ се прилага чл. 73. Въ съдържанието на този параграфъ, сега както се измѣня, казано е въ втората алинея това: „заповѣдитъ за глобитъ могатъ да се обжалватъ прѣдъ Министра на Вжтрѣшнитъ Работи въ седмодневенъ срокъ отъ датата на съобщението имъ кмету.“ Това е по отношение на глобитъ, но по отношение на въпроса, като отиде командированиятъ околийски началникъ, или друго длѣжностно лице, свършена ли е работата и съ какво се констатира това, че тогава то да получи пѣтни и дневни, азъ считамъ за нужно, щото г. министрътъ, като въ пояснение на тоя параграфъ, да обясни, че пѣтни и дневни могатъ да бждатъ платени на околийския началникъ, или на длѣжностното лице само тогава, когато то дѣйствително и напълно е изпълнило длѣжността, която билъ прѣнебрѣгналъ кметътъ или е отказалъ да я изпълни, какъвто случай сега, доколкото помня, има въ Ихтиманъ, дѣто околийскиятъ началникъ стои като командированъ за да изпълни възложената му работа и слѣдъ това да получи пѣтни и дневни, а не само да отиде — да прощавате за думата — да каже въ селото „куку“, да напише протоколъ, че е ходилъ и изпълнилъ поржката, безъ да се вижда отъ нѣщо, че той я е изпълнилъ. Та ако г. министрътъ намира за нужно като пояснение това да декларира, за да служи въ бждще за всички командировани лица за ржководство — хубаво;

ако ли не — азъ имамъ на ржка поправка на този параграфъ, която да послужи за оправдание било на общинския кметъ, било на командированото за тая цѣль лице.

Министръ А. Людскановъ: На г. Вжжарова нѣма да отговоря, защото почитаемиѣ г. г. оратори, които говориха прѣди мене, му отговориха, колкото се касае до тоя законъ. Колкото се отнася пѣкъ до единъ боленъ въпросъ, който той и нѣкои други зачекнаха, тукъ не му е мѣстото да се спираме. Той е правъ, че благодарение злонамѣреността на кметовѣтъ осуетява се цѣлата процедура, когато се касае до съобщението на призовки. Който е билъ адвокатъ, знае това твърдѣ добрѣ. Има една призовка отъ апелацията, за да се съобщи въ Видинско напр., и дѣлото не може до се гледа въ 3 години, защото кметътъ или писарѣтъ, било по злонамѣреностъ, или по подкупъ, не съобщава призовката, или късно я съобщава. Това е единъ въпросъ толкова боленъ и толкова важенъ, който даже въ другитъ страни по-напрѣднали се мъчно разрѣшава, обаче това не се отнася до нашата материя. Това е едно желание, което изказва г. Вжжаровъ, къмъ което и азъ се присъединявамъ, но то е отъ вѣдомството на Министра на Правосъддието и ми струва, че той мисли и намѣрва да прѣдложи нѣкое законоположение въ това отношение.

Относително това, което азъ прѣдлагамъ, то е единъ голѣмъ напрѣдѣкъ. Може би при други режими да сж станали голѣми злоупотрѣбления съ този членъ и сж ставали по всѣка вѣроятност, затова се е прѣдизвикала нуждата да се реформира. Но азъ имамъ честъ да заявя, че въ мое врѣме, отъ 10 мѣсеца, азъ имамъ само едно оплакване за незаконно отиване на околийския началникъ да изпълни за смѣтка на единъ кметъ нѣкое разпореждане. Само единъ случай. Сега азъ прѣжсвамъ и туй. Вие виждате, че досега околийскиятъ началникъ, споредъ сегашния законъ, напомуваше два пѣти. Сега това право отнемаме отъ околийския началникъ и го даваме на окръжния управителъ. Това е една гаранция. Второ, околийскиятъ началникъ досега въобще той изпълняваше какъвто трѣбваше за смѣтка на кмета. Сега не се казва, че това трѣбва да прави околийскиятъ началникъ, а окръжниятъ управителъ командирова което ще лице: може да възложи и на околийския началникъ, и на друго лице. И въобще въ бждще ще се гледа да се възлага на секретаря, подсекретаря или другъ чиновникъ. Но най-голѣмата гаранция, която въвеждаме, тя е правото на апелация до министра. (Н. Гимиджийски: По отношение на глобитъ?) Ще кажа. Досега нѣмаше никаква апелация. Околийскиятъ началникъ безапелационно рѣшаваше, отиваше, правѣше и глобяваше кмета. И ако кметътъ не е отъ „нашитъ“, възможно е началникътъ да постѣпваше незаконно. Кой е този министръ, който, ако се получи едно оплакване, по-

дробно изложено за едно такова злоупотрѐбление, нѣма да се намѣси, за да се интересува и да вземе мѣрки да накаже надлежния чиновникъ, който си позволява подобни злоупотрѐбления? За честъ на българскитѣ министри, това не допускамъ. Правъ е г. Гимиджийски, дѣто казваше, че ние прѣдвиждаме само въпроса за глобитѣ. По моето разумѣние, азъ разбирамъ не само $\frac{1}{4}$ отъ заплатата, ами и разноска̀тѣ на този, който ходи. Естествено, че това е глоба. Обаче, азъ не мога да приема вашата бѣлѣжка, защото ще ми свържете ръцѣтѣ. Прѣдставѣте си, единъ кметъ, не ще да кажа злонамѣренъ, но каприциозенъ, не ще да изпълни законнитѣ разпореждания на властѣта. Командирова се единъ чиновникъ да ги изпълни. Обаче въ навечерието на пристигането на този чиновникъ той отива та изпълнява заповѣдѣта; тази вечеръ пристигналъ чиновникътъ, а той снощи или отзарана изпълнилъ заповѣдѣта. Е добръ, той е станалъ причина, за да се командирова чиновникъ да изпълни длѣжността му, до момента на пристигането той не си е далъ трудъ да изпълни длѣжността си; пристигне чиновникътъ и намира, че кметътъ изпълнилъ длѣжността си. Кой трѣбва да плати на чиновника неговото ходене тамъ, прѣдизвикано отъ недобрата воля, отъ нежеланието на кмета? Когато дѣлото се апелира прѣдъ министра, министърътъ ще изучи дѣлото подробно, и, азъ пакъ повтарямъ, не вѣрвамъ да се намѣри министъръ, който да прави таква дребнава политика, щото за нѣкой кметъ, напр. въ Троянско или въ Луковитско, да му прави пакостъ. Подиръ тия обяснения, азъ мисля, че г. Гимиджийски ще остане доволенъ и ще може да се гласува параграфътъ.

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че г. Министърътъ на Вѣтрѣшнитѣ Работи щѣше да направи по-добръ да бѣше задържалъ старата редакция на чл. 73, като замѣни думата „околийски началникъ“ съ думата „окръженъ управителъ“, а да добави на наредбитѣ на тоя членъ: „и се дава виновниятъ кметъ подъ сѣдъ“. У насъ по конституцията, чл. 13, сѣдебната властъ въ всичката ѣ ширина принадлежи на сѣдебнитѣ мѣста и лица. Вслѣдствие на това, щомъ даде клетва първиятъ Български Князь да пази конституцията и стѣпи въ длѣжността си, завчасъ врѣменното тогава правителство нареди, щото административната властъ нито една стотинка никѣдъ да не налага никаква глоба. Отпослѣ ние се подплѣзнахме и издадохме сума закони, съ които се налагатъ наказания и не отъ сѣдилища или сѣдии. Но менѣ ми се струва, че ще трѣбва да се повърнемъ на това, което прѣдписва конституцията въ тоя членъ, както и въ закона, чл. 73. Тукъ трѣбва да се прибавятъ думитѣ: „и се дава подъ сѣдъ“. Въ таквъ случай нѣма да се наказва, разбира се, кметътъ непрѣмѣнно съ 6 мѣсеца, а, може би, само съ единъ день, споредъ степенѣта на вината му. Той може да докаже, че е правъ, а за да не страда

общината, а покрай нея и правителствената работа, на окръжния управителъ нека се остави право да командирова единъ чиновникъ, който да извършва работата, която се е отказалъ да извърши кметътъ, напр. да състави наборни списѣци и др. такива работи.

Подиръ това, азъ ще моля г. министра да обясни, кое го е заставило да отмахне отъ члена думата „писмено“. Въ чл. 73 на закона стои, че правителството поканва два пѣти писмено кмета да изпълни длѣжността си, а въ проекта нѣма думата „писмено“. Туй пѣнѣ ще дава поводъ на злоупотрѐбения. Затуй мисля, че трѣбва туй да е просто грѣшка, дѣто думата „писмено“ е махната, а ако не е грѣшка, ще трѣбва да се дадатъ обяснения.

Докладчикъ П. Шоповъ: Отъ само себе си се разбира, че окръжниятъ управителъ ще му напомни писмено.

К. Мирски: Стариѣтъ текстъ като е махнатъ, значи ще да има причини.

Министъръ А. Людскановъ: Менѣ ми се струва — г. Мирски ще ми прости, ако му кажа, — че тукъ има просто смѣшение на понятията. Ние имаме работа съ администрацията, а не съ сѣдебната властъ. Прави сте, че сѣдебната властъ въ всичката ѣ ширина принадлежи на сѣдилищата, но ние за това не говоримъ; ние третираме една материя отъ чисто административенъ характеръ, отъ чисто административно право. (К. Мирски: Кой да глобява?) Административната властъ има право на регламентиране, както казватъ французитѣ. Но само ние имаме право да глобяваме, но и кметоветѣ иматъ право да глобяватъ, а глобява сѣщо и фискалната властъ. Това не е сѣдебна властъ, която тѣ изпълняватъ — да се разберемъ, — а е властъ на регламентиране на администрацията. Ами ние какво искате? Мислите ли, че за всѣки единъ простъ административенъ чиновникъ — кметътъ не е, строго да говоримъ, административенъ чиновникъ, но сѣ таки е органъ на администрацията — ще искате за всѣко едно нарушение на неговитѣ длѣжности, за всѣко неизпълнение на моитѣ законни заповѣди да го прѣдавамъ на сѣдъ, да се води процесъ по сѣдилищата по цѣли години, по всички инстанции, и слѣдъ това чакъ да му се наложи наказание, може ли да дѣйствува тогава администрацията? Администрацията прави своитѣ разпореждания; законни ли сѣ, всички трѣбва да ги изпълняватъ. Който не ги изпълни, той се прѣдупрѣждава, глобява се и за негова смѣтка се извършва нужното. (К. Мирски: Само да се изпълнива, не да го глобява.) Моля Ви си! Това е администрацията. Туй, което се прави, е едно дисциплинарно наказание: на глоба $\frac{1}{4}$ отъ заплатата или на разноска̀тѣ. Ние не си присвояваме правото на сѣдебната властъ. Азъ ви казахъ по-рано, че не само администрацията, но и единъ кметъ прави

всеки денъ това къмъ своитѣ избиратели. Издава приказъ, нарушаватъ го и той ги глобява.

Колкото за въпроса, защо не е казана думата „писмено“, то се подразбира. Управителътъ какъ ще даде заповѣдта си на кмета? Ако е при него, ако случайно мине прѣзъ селото, устно може и два пѣти да му заповѣда. Ако е далече отъ мѣстото... (К. Мирски: Въ какво разстояние? Въ една минута два пѣти?) Подиръ часъ и два може. (К. Мирски: Ще си пие кафето въ това врѣме и...) Днесъ му прави една заповѣдъ, утрѣ втора може да му направи, телеграфическо или писмено, то се разбира. Може да се случи и устно да направи заповѣдта. Заради това азъ нѣмамъ нищо, ако искате кажете писмено, но то е по-ограничително. Подиръ тия обяснения, мисля, нѣма какво по-нататѣкъ да се говори.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Азъ искахъ да кажа само двѣ думи върху този текстъ. Истина е, че г. Мирски е правъ, като иска въ члена да се впише думата „писмено“, защото най-много сж злоупотрѣбвали всички околийски началници и полицейски пристави съ този членъ. Сега ще злоупотрѣбватъ ето по кой начинъ. Окрѣжниятъ управителъ ще каже на околийския началникъ; околийскиятъ началникъ ще му каже: „да, азъ му съобщихъ“. (Министъръ А. Людскановъ: Не, не.) Окрѣжниятъ управителъ, отъ Пловдивъ напр., щомъ нѣма „писмено“, ще каже на околийския началникъ: „кажете на кмета да направи туй и туй разпореждане“. Околийскиятъ началникъ, безъ да му съобщи, или може да му съобщи единъ пѣтъ, между другото ще пише на окрѣжния управителъ: „азъ писахъ на кмета“. Окрѣжниятъ управителъ, безъ да знае, ще командирова чиновникъ да изпълни работата на кмета. Нали работата е да се злоупотрѣби, ще го направятъ! И понеже вие сами казвате, че искате да отстраните злоупотрѣблението, и понеже казвате, че за честта на българскитѣ министри педирате, че не допускате да се намѣри недобросъвѣстенъ министъръ, а въ сжщностъ знаете, кое ви накара да измѣнявате, и знаете свѣдѣнията, които имате въ министерството, че се злоупотрѣбляваше и че имаше министри, които прѣзъ прѣсти гледаха на работата, ето защо недѣйствително има прѣдъ видъ добросъвѣстнитѣ, а пишете закони за недобросъвѣстнитѣ хора. Ако сж добросъвѣстни, азъ ще ви кажа, че и никакъвъ законъ да нѣмате, добръ ще се управлява. Лошиятъ законъ въ добри рѣцѣ е добръ законъ, а добриятъ законъ въ лоши рѣцѣ е лошъ законъ. Това е безспорно. Но ние, когато ще пишешъ закони, ще гледаме, по възможностъ, повече да ограничаваме по законенъ редъ производитѣ на администрацията.

Колкото що се касае до наказанието, което прѣдвизда г. министърътъ, $\frac{1}{4}$ отъ заплатата на кмета, азъ съмъ на друго мнѣние, и не само по мотива, който каза г. Мирски, прѣдвиденъ въ нашата конституция, въ чл. 73, дѣто е казано, „че никой не

може да бѣде наказанъ безъ присѣда отъ надлежния сѣдъ, която е вече добила законна сила“. Така щото да туришъ на единъ човѣкъ 50 л. глоба, то е наказание; да го глобишъ 3—4 пѣти по 15—20 л., това е всичкото му състояние. Какво може да е по-голѣмото наказание за единъ селски кметъ отъ това? Но, може би, г. министърътъ ще каже това е административенъ сѣдъ. Добръ, но въ конституцията е казано надлежния сѣдъ. А ние съ законъ конституираме окрѣжнитѣ управители като сѣдъ административенъ. Има въ другитѣ държави административни сѣдилища. Но, г-да народни прѣдставители, имаме друга невъзможностъ. Вие не можете да приложите закона за чиновницитѣ, дѣто единъ окрѣженъ управителъ, или единъ министъръ може да глобява своитѣ подвѣдомствени, защото въ чл. 73 на конституцията, и особено въ програмата на прогресивно-либералната партия, е писано, че общинитѣ ще се управляватъ автономно, не могатъ да бѣдатъ въ никаква зависимостъ отъ централната властъ, освѣнъ за финансовия контролъ. Вие имате само право на финансовъ контролъ, и азъ оправдавамъ тази забѣлѣжка, че дѣйствително нашитѣ кметове сж неопитни и често пѣти писаритѣ се назначаватъ по партизански съображения — който се отличи въ изборитѣ, него назначаватъ за писаръ, и той управлява, защото кмета, като невѣжа, писарътъ го води и кметътъ отговаря, безъ да бѣде дѣйствително отговоренъ понѣкога. Стѣдователно, въ този смисълъ може да имате финансовъ контролъ. Но вие не можете да третираете кмета като вашъ подвѣдомственъ чиновникъ, защото той е изборно лице; него народътъ го избира; той е подчиненъ на специаленъ законъ като глава на автономно управление, а такъвъ законъ не може да бѣде законътъ за чиновницитѣ, а ще бѣде общиятъ наказателенъ законъ. Въ това отношение, менѣ ми се струва, г. Вжжаровъ е правъ като казва, че който кметъ прѣстъпни длъжността си, не изпълни длъжността си, прѣдава се на сѣдъ. Но г. Вжжаровъ каза това въ друго отношение. Той каза кой трѣбва да изпълни това разпореждане. И азъ ще ви приведа единъ примѣръ, земенъ отъ дѣйствителността. Единъ политически противникъ на единъ кметъ въ едно село дава заявление да му се даде свидѣтелство, за да си изкара патентъ за крѣчмарство, но кметътъ не му издава свидѣтелство. Осемъ мѣсеца се влечи този човѣкъ при окрѣжния управителъ и при околийския началникъ. Ако иска г. министърътъ, нека направи справка и ще се увѣри, че това стана въ с. Аскория съ почтения гражданинъ Петъръ Попъ Стойковъ. (Д. Манчовъ: Твой избирателъ!) Мой избирателъ. Искъ да му се издаде свидѣтелство пѣли 8 мѣсеца и кметътъ упорствува и никога не наказаха кмета, защото е отъ партията. Но какво сега ще стане, ако искането на г. Вжжарова остане *tel quel*, както е прѣдставено? Ще прѣдадатъ кмета подъ сѣдъ, но за отстранението видѣхте какъ е казано: ако благоволи прокурорътъ, и ако той е съ глѣв-

кава съвѣсть, нѣма да иска отстранението му. Е добръ, този гражданинъ какъ ще получи удовлетворение, какъ ще се снабди съ свидетелство за честностъ, за да си изкара кръчмарски патентъ? Вие не давате срѣдства. Затуй, въ това отношение, параграфътъ на г. министра е по-пълненъ и затуй бихъ молилъ г. министра да приеме слѣдующата редакция: „Всѣки кметъ, който ще се провини въ неизпълнение на служебнитѣ си обязанности, се прѣдава на съдъ на общо основание по общия наказателенъ законъ, а окръжниятъ управителъ, слѣдъ като му напомни писмено два пѣти, за да изпълни своето задължение и той пакъ не направи нищо, делегира единъ чиновникъ, за смѣтка на кмета, да го изпълни.“ Тази гаранция ще бѣде достатѣчна слѣдъ двукратно писмено напомняване. И непрѣмѣнно г. министърътъ трѣбва да се съгласи да впише тази дума писмено. Може би кметътъ да каже: азъ ще ти дамъ писмено обяснение и може би окръжниятъ управителъ да се убѣди отъ моитѣ писмени обяснения, че азъ имамъ право да не изпълни извѣстно нѣщо. Не можемъ безусловно да караме кметоветѣ да изпълняватъ всѣкакви припѣвки. Ето защо писмено да се пише и кметътъ да даде писмено своитѣ обяснения, но непрѣмѣнно да се дава подъ съдъ по общитѣ разпорѣждания, а пъкъ чиновникътъ, който ще се делегира, да дойде на негова смѣтка. То е дѣйствително горѣдолу по-умѣстно. Макаръ че може да се счита като извѣстно наказание, но е малко косвено. А пъкъ да се туря глоба и то отъ единъ административенъ чиновникъ върху едно длѣжностно лице на общината, то не хармонира съ принципитѣ на автономността на общинското самоуправление и особено съ този принципъ, който лежи въ програмата на прогресивно-либералната партия, че общинскитѣ управления ще бѣдатъ автономни, независими отъ централната власть, изключая финансовия контролъ. Затова заключавамъ съ слѣдующата молба къмъ г. министра: ако желаемъ да работимъ — защото, ако дойде на кавга, ако се заинаги и не приема, ние и да вдигаме гюрлуги не може да стане нищо, — трѣбва да приеме това, което прѣдлагамъ, а именпо кметътъ да не се глобява, а слѣдъ двукратно писмено напомняване и т. н., както казахъ вече.

Министъръ А. Людекановъ: Азъ не мога да се съглася за даването подъ съдъ на кметоветѣ, защото е достатѣчно туй наказание, което се налага: нѣмамъ намѣрение да водимъ хората по сѣдилищата.

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! (И. Гърковъ: Три пѣти говорихте вече!) Прѣдседателътъ има право да брой колко пѣти съмъ говорилъ, а не твоя милость, който не си слушалъ.

Подиръ това, което говори г. Такевъ, азъ малко имамъ да кажа. Г-нъ министърътъ искаше да каже, че азъ съмъ правилъ смѣшение на понятията. Менѣ ми се струва, че той прави това. Нашиятъ великъ

законодатель съ чл. 13 отъ конституцията е искалъ строго да се раздѣли у насъ сѣдебната власть отъ административната, наречена инакъ изгълнителната власть, и отъ законодателната. Затова е поставено, щото сѣдебната власть, правото за сѣдене да принадлежи въ всичката си ширина на сѣдилищата. Като е така, у насъ нѣматъ си мѣсто административнитѣ сѣдилища, споредъ нашата конституция, а пъкъ нѣмаме и такива създадени и не можемъ да ги създадемъ съ такива кръжежи тукъ-тамъ, а трѣбва специално да се дебатира въпросътъ за конституционността на административнитѣ сѣдилища въ България, и тогава може да говоримъ, че може да има такива сѣдилища. По въпроса, че не било опущение нетуриането прѣдъ думата напомни думата писмено, а била тая дума нарочно изпусната, защото могло било окръжниятъ управителъ, като се случи въ село, да заповѣда и устно на кмета да направи нѣщо, по поводъ на това, което обясни г. министърътъ дваждъ, възставамъ противъ такива права на правителствени лица прѣдъ органистѣ на нашитѣ самоуправляющии се тѣла. Да ми се каже, въ коя културна държава може да прави устни разпорѣдби единъ началникъ вмѣсто писмени? Извѣстно е, че учрѣжденията трѣбва да пишатъ, не да говорятъ, ако и накратко, безъ „имамъ честь“ и т. н. Трѣбва всекога да има черно на бѣло, а не както е днесъ у насъ въ закона за полицията: устно заповѣда началникътъ да идете при него. Той трѣбва да ми прати писмена книжка — документъ, за да мога сетитѣ да отида прѣдъ прокурора и да искамъ да хване и тегли за ухото оня началникъ, който ме е викалъ безъ нужда въ полицията. Въ случай не би могло да се провѣрява, че съ били направени на кмета двѣ напомнявания, за да може послѣ да се глоби. Азъ забѣлѣзахъ на г. министра, като си позволихъ да го прѣкъсна, че то би ставало и така: окръжниятъ управителъ ще отиде въ село; ще каже на кехаята: скоро върви викай кмета, че му заповѣда управителътъ да дойде; ще стѣлчи кмета, като се яви при него, съ което ще го опозори прѣдъ неговитѣ избиратели и въ неговото лице ще оскѣрби и тая частъ отъ българския народъ, като се подиграе съ неговия избраникъ. Кметътъ ще си иде. Въ туй врѣме управителътъ ще си пие кафето и ще повика кмета втори пѣтъ да му заповѣда отпозво. Може ли да се търпятъ такива работи? Затуй азъ моля г. министра да се съгласи съ слѣдующата редакция на занимаемия чл. 73: „Когато кметътъ откаже, или прѣнебрѣгне да изпълни нѣкоя отъ длѣжноститѣ, които му се налагатъ отъ законитѣ, окръжниятъ управителъ, подиръ като му напомни писмено и то два пѣти наредъ, пристѣпва къмъ изпълнение на тѣзи длѣжности самъ, или чрѣзъ друго лице, назначено измежду чиновницитѣ въ окръжието, на което виновниятъ плаща пѣтни и дневни пари, прѣдвидени отъ закона за чиновницитѣ, и се дава подъ съдъ.“

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже нѣма други записанъ, ще положи на гласуване параграфа.

Най-напрѣдъ ще положи на гласуване прибавката, която е постѣпила отъ г. Вжжарова. Тя има слѣдующето съдържание: (Чете.) „§ 25. Чл. 73 става 58 и се измѣнява така: Когато кметътъ отрече, или прѣнебрѣгне да изпълни длъжността си, се наказва по чл. 443 отъ наказателния законъ.“ Който е за прибавката на г. Вжжарова, която азъ прочетохъ, да си вдигне ржката. (Нѣколцина вдигатъ.) Народното Сѣбрание не приема.

Ще поставя на гласуване § 25 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика. Който е за приемането му, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се. (Гласове: Меншество!)

Понеже се оспорва, азъ ще моля, които сж за приемането на тоя параграфъ, да станатъ на крака. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.)

„Чл. 26. Чл. чл. 74—78 включително ставатъ 59—63, а чл. 79 се отмѣнява.

„§ 26. Въ чл. 76 слѣдъ думитѣ „окръжната постоянна комисиѣ“ се прибавя: при съставяне общинския бюджетъ трѣбва да се вписватъ въ разходната му частъ и сумитѣ по изпълнителнитѣ листове противъ общината, подадени отъ вискателитѣ въ общинското управление. Въ противенъ случай тѣ се вписватъ по длъжностъ отъ надлежния окръженъ управителъ.

„Ако вискането не надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ на общината, трѣбва непрѣмѣнно да се прѣдвиди въ бюджета и нужниятъ кредитъ за пълното му изплащане. Ако ли надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ, тогава трѣбва да се прѣдвиди кредитъ равенъ поне на $\frac{1}{10}$ отъ сжщия бюджетъ, като остатѣкътъ отъ вискането остава въ тежестъ на послѣдующитѣ общински бюджети. Въ случай на повече изпълнителни листове кредитътъ се разпрѣдѣля сразмѣрно съ вискането на всѣки единъ отъ тѣхъ.

„Ако прѣдвиденото въ бюджета вискане не бѣде докрай на бюджетното упражненіе изплатено на вискатели, окръжниятъ управителъ прави по-трѣбното за удовлетворение вискането отъ общинскитѣ налози или врѣхнини.“

Д. Колевъ: Къдѣ е това?

Докладчикъ П. Шоповъ: Това, г-нъ Колевъ, е прието въ комисията, когато се разглеждаше членътъ.

Вен. Поповъ: Къдѣ е измѣнението? Тѣй не се измѣни членътъ.

Докладчикъ П. Шоповъ: Г-нъ Поповъ! Комисията по Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи бѣше събрана вчера; разисква това прѣдложение,

по болшинство прие го, и азъ, като докладчикъ, докладвамъ онова, което комисията е приела.

М. Такевъ: Правилникътъ гласи, че трѣбва да се напечата.

Докладчикъ П. Шоповъ: Нѣма нужда да се печата, защото е въ самия законъ.

И. Гешовъ: Правилникътъ, г-нъ докладчикъ, казва, че трѣбва да се напечата!

Докладчикъ П. Шоповъ: Това прие комисията, това докладвамъ и азъ!

И. Гешовъ: Трѣбва да бдите за изпълнението на правилника!

К. Мирски: Нито разбрахме добрѣ! Тѣй ли се законодателствува?

Докладчикъ П. Шоповъ: Г-да народни прѣдставители! Това бѣ едно прѣдложение, което прѣдложение, разбира се, като докладчикъ, приемамъ и азъ и моля Народното Сѣбрание да го приеме. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Може би да е много хубаво, но не го знаемъ!) Въ комисията, когато се разискваше това прѣдложение, присжествуваха всичкитѣ членове; тамъ се разисква на дълго и широко и най-сетнѣ съ вишегласие се прие да се прибави тази прибавка къмъ § 26 отъ закона. Сега азъ я четохъ толкозъ ясно, че едва ли упректъ, че не е разбралъ никой нищо, е на мѣстото си. Всѣки разбира за какво се касае.

Н. Поповъ: Още веднажъ я прочете.

Д. Петковъ: Моля ви се, двѣ думи ще кажа. Упректъ е на мѣстото си само затуй, че когато комисията внесе нѣкои нови работи въ единъ законопроектъ, трѣбва да печата своя докладъ. Може би прѣдложението да е много приемливо, но азъ не го чухъ какво е, защото четѣхте много набързо. Въ всѣки случай правилото е, че, когато комисиата внесе нѣкои нови работи, трѣбва да печата доклада си.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Това е извѣстно на бюрото.

Вен. Поповъ: На васъ може да е извѣстно, но на насъ не е извѣстно!

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Съжалявамъ, че Вамъ не е извѣстно!

Д-ръ П. Ношковъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ намѣрихъ за нужно, че трѣбва народното прѣдставителство, въ качеството си на законодателно тѣло, да издаде едно законоположение, по силата на което да се привеждатъ въ изпълнение изпълнителнитѣ листове противъ общинитѣ. Дълго врѣме

тази идея ме е занимавала, най-сетне доходът до заключение, че най-умѣстно би било, изпълнителните листове да се вписватъ въ бюджета на надлежната община при неговото съставление. Чл. 76 отъ закона за селскитѣ общини третира въпросътъ, какъ, отъ кого и кога се съставятъ общинскитѣ бюджети. Чл. 76 гласи: (Чете.) „Общинскитѣ бюджети се съставятъ отъ кмета, разглеждатъ се отъ общинския съвѣтъвъзасѣданието му прѣзъ октомврий“ и пр. Намѣрихъ за добръ да направя едно предложение и го написахъ. Но това предложение, за да бѣде законно прѣдставено, трѣбваше прѣдварително да се сезира съ него комисията. И дѣйствително, комисията по Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи вчера се сезира и тя прие това предложение и г. докладчикътъ сега го докладва. Това правилно ли е, или не — азъ мисля, че това е твърдѣ правилно, защото е станало съгласно духа на чл. 47 отъ вътрѣшния правилникъ. Въ чл. 47, между другото, е казано: (Чете.) „Когато става второ четене на единъ законопроектъ, тѣзи поправки и прибавки се подаватъ писмено на прѣдседателя; тѣ трѣбва да се разискватъ веднага или да се прѣпратятъ въ надлежната комисия за изучаване и докладване още същия денъ или нѣкъ въ едно отъ идущитѣ засѣдания“. Азъ това го направихъ вчера, когато се почна второто четене на законопроекта за измѣнение на нѣкои членове отъ закона за селскитѣ общини. Така щото е постъпено по духа на чл. 47. Даже мога, г-да народни прѣдставители, сега за пръвъ пътъ, при второто четене, да направя тази прибавка и моментално Народното Събрание да пристѣпи къмъ нейното разискване. (Ап. Коповъ: Тѣй по-правилно би било.) По-правилно би било, но азъ прѣдварително сезирахъ комисията по Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи, за да бѣде тя готова. Тя е вече готова; възприе моето предложение и го докладва и азъ моля, г-да народни прѣдставители, да се разисква този въпросъ, защото е много важенъ. Нека ми бѣде позволено да кажа сега нѣщо и по сжществото на туй предложение. На г. г. адвокатитѣ е известно, че Върховниятъ Касаціонентъ Сѣдъ прѣзъ 1894 г. съ едно опредѣление, взето въ общото му разпоредително засѣдание, подъ № 6, ако се не лъжа, се произнесе, че въ духа на общинскитѣ закони, т. е. на закона за селскитѣ и градскитѣ общини, е, щото, каквито и да било изплащания на общински дългове, да бѣдатъ отбѣлзвани въ разходната частъ на бюджета. Сумата, която не е прѣдвидена въ бюджета, не може правилно да се разходва; а, слѣдователно, и изпълнителнитѣ листове, издадени противъ тѣзи общини, трѣбва да бѣдатъ вписвани въ разходната частъ на бюджета. Азъ излѣзохъ отъ този принципъ, осветенъ отъ Върховния Касаціонентъ Сѣдъ. И казахъ, че трѣбва дѣйствително сумата по изпълнителнитѣ листове да бѣде прѣдвидена въ разходната частъ на бюджета. Кой трѣбва да я прѣдвиди? Съставителитѣ на бюджета. Кой сж съставителитѣ му? Кметътъ

съставява проекта на бюджета, а го разглежда общинскитѣ съвѣтъ. Може съставителитѣ на бюджета, по тѣзи или онѣзи причини, отъ излишна ревностъ къмъ общинскитѣ интереси, да не искатъ да се изплащатъ дълговетѣ и да не внишатъ сумата по изпълнителнитѣ листове въ разходната частъ на бюджета; прѣдвизвамъ, че въ такъвъ случай висшата административна властъ по иерархически редъ, т. е. властта, която утвърждава селско-общинскитѣ бюджети, а именно окръжниятъ управителъ, да ги вписва по дължностъ въ разходната частъ. По-нататъкъ, взехъ за основание, че една селска община може отъ своитѣ приходи $\frac{1}{10}$ частъ да жертвува, безъ да се нахърни въ нѣщо правилниятъ вървекъ на нейното счетоводство, или безъ да се нахърни въ нѣщо нейното задължение правилно да посрѣща своитѣ необходими разходи, да прѣдвиди, прочее, $\frac{1}{10}$ частъ отъ свои приходи въ бюджетъ за погашение на изпълнителнитѣ листове, листове, които почиватъ на едно влѣзло въ законна сила рѣшение, токозъ повече че, съгласно чл. 801 отъ гражданското сѣдопроизводство, не само сждицитѣ се страни, но и официалнитѣ учрѣждения сж длъжни да се подчиняватъ на влѣзлитѣ въ законна сила рѣшения. Послѣ, взехъ прѣдъ видъ, че е много недостойно една община, едно юридическо лице, което стои веѣкога, може да се каже, много по-високо економически отъ една отдѣлна личностъ, отъ единъ индивидуумъ, да бѣде отъ законодателството поставено въ привилегировано положение, т. е. да може общината, по тѣзи или онѣзи причини, да избѣгва изгълъпването на едно рѣшение, издадено противъ нея. Това е съ други думи едно — да не кажа много — грабителство, търпѣно отъ законодателството. Затова трѣбваше законодателното тѣло веднажъ завинаги да намѣри цѣръ на туй нѣщо: общинитѣ да си изплащатъ дълговетѣ, както изплащатъ частнитѣ лица своитѣ дългове спрямо тѣхъ. И взехъ за базисъ, че една община трѣбва $\frac{1}{10}$ частъ отъ своитѣ приходи неспрѣмъно да употребява за погашение на висканията по изпълнителнитѣ листове, издадени противъ нея; ако ли сумата по изпълнителнитѣ листове надминава $\frac{1}{10}$ частъ, то пакъ трѣбва да бѣде прѣдвидено $\frac{1}{10}$ частъ отъ приходния бюджетъ за посрѣщане изпълнителнитѣ листове, а въ случай на повече изпълнителни листове и вискания, тоя кредитъ да се разпрѣдѣли съразмѣрно съ вискането на всѣки отъ изпълнителнитѣ листове. Това го прѣдвизвахъ, за за се избѣгне пристрастнето, което може да сжществува: могатъ, напр., да прѣдвидятъ да се изплати изцѣло изпълнителниятъ листъ на Драгана, а да не изплатятъ изпълнителни листъ на Ивана, защото той принадлежи къмъ нѣкоя друга партия. По-нататъкъ, пакъ въ интереса на общинитѣ, приехъ, че вискателитѣ, който се е сѣдилъ 3—4 години, а може би и много повече, съ общината, докато се сдобие съ едно влѣзло въ законна сила рѣшение; който е токозъ търпилъ за туй рѣшение, нека потърпи още докрая

на бюджетното упражнение, т. е. до 31 мартъ, и ако докрая на бюджетното упражнение, прѣдвиденият кредитъ въ бюджета за погашение на неговия изпълнителен листъ не му се изплати, въ такъв случай окръжният управителъ да направи потребното, щото взискането по изпълнителния листъ да бѣде удовлетворено отъ онѣзи общински налози и врѣхнини, на които много лесно държавата може да тури рѣка. Тѣзи общински налози сѣ прѣди всичко октроата. Държавата лесно може да направи, щото октроата, вмѣсто да се изплати на надлежната община, да се изплати на нейния взискателъ, или же ако общинският налогъ октроа не е достатъченъ, то въ такъв случай и общинската врѣхнина, която се събира отъ бирника, да се употребѣи за сѣщата цѣль. Ще пише окръжният управителъ на бирника: „понеже едн-коя община докрая на нейното бюджетно упражнение не е изплатила прѣдвидения кредитъ по бюджета за едн-кой изпълнителен листъ, задържете общинската врѣхнина и заплатѣте съ нея на взискателя сумата по изпълнителния листъ“.

Това е, г-да народни прѣдставители, което азъ можехъ засега да прѣдложа на комисията по Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи. Тя биде толкова добра да разисква това мое прѣдложение, усвои го, прие го и го докладва. Азъ даже искахъ, г-да народни прѣдставители, туй нѣщо да мине безъ да се каже, че това прѣдложение е излѣзло отъ мене, но когато работата дойде дотамъ, то естествено е, че азъ трѣбваше да кажа, че то е излѣзло отъ мене и че азъ постѣпихъ именно по духа на чл. 47 отъ правилника за вътрѣшния редъ. Така щото, г-да прѣдставители, азъ мисля, че комисията е направила едно много цѣлесъобразно и умѣстно допълнение на чл. 76 отъ закона за селскитѣ общини, и мисля, че нѣма защо почитаемото народно прѣдставителство да го не приема, толкозъ повече че комисията е съгласна съ туй допълнение, както и г. Министерътъ на Вътрѣшнитѣ Работи.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Ношковъ, по докладъ на комисията не може да се разглежда туй прѣдложение, обаче, ако Вие го усвоявате, азъ ще постѣпя съгласно чл. 47 отъ правилника: трѣбва да питамъ г. министра, дали приема да се разисква туй прѣдложение, или же той желае да бѣде пратено въ комисията да го изучи. Питамъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, желае ли и приема ли, щото прѣдложението, което Вие правите сега, да се разгледа още днесъ?

Министръ А. Людскановъ: Азъ съмъ съгласенъ, понеже и вчера се повдигна въ комисията.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ Ношковъ ви каза какъ е направилъ това прѣдложение и ви прочете само единъ членъ отъ правилника. Противъ сѣщността на неговото прѣдложение азъ нѣмамъ нищо противъ, но азъ съмъ увѣренъ, че 99% отъ

насъ тукъ не можахъ да схванатъ всичкитѣ начала, които той иска да проведе въ това свое прѣдложение, защото никой отъ насъ го нѣма прѣдъ себе си и защото, за да можемъ да се произнесемъ ние върху това измѣнение, което ще има да изпълнява една дълга процедура прѣдъ окръжнитѣ управители, прѣдъ постояннитѣ комисии, прѣдъ мѣстото, което окончателно приема бюджетитѣ на общинитѣ, тая работа не е така проста, както си я прѣдставлява г. Ношковъ. И затуй този, който е писалъ този правилникъ, е ималъ прѣдъ видъ всички тѣзи сложности и е написалъ слѣдующето нѣщо: „който народенъ прѣдставителъ направи едно прѣдложение, направи нѣкаква поправка или нѣкакви прибавки къмъ нѣкой текстъ отъ извѣстенъ законопроектъ, то тази прибавка или тази поправка може да прѣтърпи слѣдующитѣ двѣ видоизмѣнения, може да прѣтърпи двѣ операции надъ себе си: или моментално да се дебатира върху тѣхъ, както обикновено правимъ, прѣдлагаме и тутакси го написваме — защото е казано, че писмено ще се даде на прѣдседатели, — или же да се прѣпрати на комисията, която да се съобрази съ чл. 52 и съгласно чл. 52 ще се разрѣши въпросътъ“. Г-нъ Ношковъ ви каза: азъ вчера, когато се говорѣше на второто четене върху този текстъ отъ закона, направихъ туй прѣдложение, което се прѣпрати на комисията и тя го адоптира — тукъ или тамъ безразлично. Значи, г-нъ Ношковъ самъ казва, че се е привела въ изпълнение втората алинея на чл. 47, която казва: „Тия поправки и прибавки се подаватъ писмено на прѣдседателя. Тѣ трѣбва да се разискватъ веднага или да се прѣпратятъ на надлежната комисия за изучаване и докладване още въ сѣщия денъ или въ едно отъ идущитѣ засѣдания.“ Сега чл. 52 продължава: „Всички законопроекти и прѣдложения отъ законодателенъ характеръ се раздаватъ отпечатени на прѣдставителитѣ най-малко 24 часа прѣди разискването имъ. Сѣщото става и съ поправкитѣ и прибавкитѣ на комисията.“

Д-ръ П. Ношковъ: Пардонъ, г-нъ Такевъ! Тукъ се правятъ толкова прибавки и поправки; за всѣка една поправка и прибавка ако ставаше това, което Вие казвате, тогава на какво ще се обърне второто четене на единъ законопроектъ. Само тази е разликата, че моята прибавка е по-дълга отъ онѣзи, които Вие правите.

М. Такевъ: Г-нъ Ношковъ каза, че той вчера направилъ туй прѣдложение и го адоптирала комисията.

Д-ръ П. Ношковъ: Азъ го направихъ въ комисията.

М. Такевъ: Добръ; сега, ако обичате, става прѣдложение на комисията.

Д-ръ П. Ношковъ: Да!

М. Такевѣ: Чл. 52 казва: (Чете.) „Същото става и съ поправките и прибавките на комисията“. Ако тази комисия е adoptирала Вашето предложение, трѣбваше да ни го даде 24 часа по-рано на разположение, за да го прочетемъ, та да знаемъ и разберемъ какво ще гласуваме. Ето Ви чл. 52. Толкова по-злѣ за Васъ, че сте го направили въ комисията и тя го е adoptирала, безъ да се съобрази съ чл. 52, безъ да ни го даде напечатано. Вие сами признахте, че наредихте сума предложения: така ще се държатъ изпълнителните листове, така ще се заповѣдва да се приведатъ въ изпълнение и пр. Моля ви се, може ли съ едно вдигане на ръка да рѣшимъ? Не може. Ето защо предложението на г. Ношкова не може въ тази форма, въ която ни го предлага комисията, да се приеме, защото произхожда по инициатива на комисията, не може, казвамъ, да бѣде разгледано днесъ, а нека го оттегли комисията, да го напечата, да ни го раздаде да го прочетемъ, и на третото четене ще дебатирате върху него и, ако го намѣримъ основателно, ще го приемемъ. Тѣзи работи могатъ да се приематъ и на третото четене.

Д-ръ П. Ношковъ: Г-нѣ председателю, азъ оттеглямъ предложението си!

М. Такевѣ: Тогава прието, защото иначе ще заобиколимъ правилника.

Н. Шивачевъ: Г-да прѣдставители! Идеята, за която се разисква и за която се касае предложението на г. Ношкова, се разисква на дълго и широко въ почитаемата наша правосѣдна комисия.

Докладчикъ П. Шоповъ: Въ комисията по Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи!

М. Такевѣ: Г-нѣ Ношковъ го оттегли.

Н. Шивачевъ: Моля, азъ имамъ право да го внеса. Ако г. Ношковъ го оттегля, азъ го внасямъ.

М. Такевѣ: Имате!

Н. Шивачевъ: Въпросътъ е толкова ясенъ и популяренъ навсякъдѣ и у насъ, че, менѣ ми се струва, нѣма нужда да се говори. Въпросътъ се касае за това. Ако вие за частнитѣ лица постоянно разисквате, че не трѣбва да бѣдатъ батакчинъ, че трѣбва да си изплащатъ дълговетѣ, защо вие за частнитѣ лица сте толкова строги, а за юридическитѣ лица, за учрѣжденията не сте строги? (К. Мирски: Кой казва, че не сме строги?) Моля! Вие знаете, че досега общинитѣ, благодарение на едно опрѣдѣление на Касацонния Сѣдъ — не знамъ какъ е издадено, — едно опрѣдѣление, което може да се каже, че носи съвършено законодателенъ характеръ — нѣщо, което Касацонниятъ Сѣдъ нѣма въ своитѣ атрибути, — благодарение, казвамъ, на това опрѣдѣление по този въпросъ, общинскитѣ управления отказватъ да плащатъ своитѣ дългове,

а пъкъ който има да дава, той трѣбва да си плаща. Вие знаете, че общинскитѣ управления, че окръжнитѣ съвѣти, пъкъ ако щете даже у насъ и хазната, не само хазната, но и самитѣ нейни прѣдставители — въ минали врѣмена нѣма да говоримъ какво е ставало и какво нѣма да става, — но вие знаете какви прѣпятствия сѣ правили за този, който е ималъ изпълнителенъ листъ. Изпълнителниятъ листъ е единъ чекъ, една мѣнителница, е пари, е банкнота, но за насъ не е тѣй. Азъ имамъ нѣколко изпълнителни листове противъ държавното съкровище; докато се съдихъ, 3—4 останаха, но докато да взема пари, трѣбваше сума врѣме да се разпавямъ. Е, каквото ще да се казва, но въ една благоустроена държава това не може да бѣде, то не е благоразумно. Общинскитѣ управления, които и безъ това сѣ фалирали, правятъ хиляди прѣпятствия, като се ползватъ отъ тази дълга процедура. Ето защо азъ мисля, че това предложение, което азъ правя, ще има реално значение, за да се принудятъ общинскитѣ управления да изплащатъ редовно изпълнителнитѣ листове, за да не говоримъ за дългове.

Първата алинея, за да не повтарямъ, се състои въ слѣдующето: изпълнителниятъ листъ щомъ се поднесе, общината е длъжна да го впише въ своя разходенъ бюджетъ. Втора алинея: ако ли изпълнителниятъ листъ е по-голямъ отъ $\frac{1}{10}$ частъ отъ бюджета, прѣдполага се, че общината има нужда отъ $\frac{1}{10}$, ще ги употреби за свои нужди, а $\frac{1}{10}$ ще употреби за изплащане на изпълнителния листъ. Третата алинея е санкцията: ако общинското управление откаже да направи това, което му заповѣдва първата или пъкъ втората алинея, тогава окръжниятъ управителъ пъкъ прави своитѣ разпорѣждания, за да се реализира, за да се изпълни този изпълнителенъ листъ. Азъ мисля, че всички вие, които се въодушевявате отъ тази идея, която ни проповѣдваше почтениятъ Пензерски народенъ прѣдставителъ г. Такевѣ, че трѣбва да бѣдемъ всички редовни платци — ако искаме отъ хората да бѣдатъ редовни платци, вие трѣбва да дадемъ примеръ на този редъ — азъ ще ви моля да приемете това предложение. (М. Такевѣ: Прочетѣте го!) Ще го прочета. (Чете.) „При съставянето на общинския бюджетъ трѣбва да се внимаватъ въ разходната му частъ и изпълнителнитѣ листове противъ общината, издадени на вискателитѣ. Въ противенъ случай се вписватъ отъ надлежния окръженъ управителъ“. Значи, общината, като знае, че има срѣщу нея изпълнителни листове, като получава тия изпълнителни листове, трѣбва да ги впише въ бюджета си. Ако това не направи общинскиятъ съвѣтъ, то окръжниятъ управителъ ще впише тая сума. (М. Такевѣ: Какъ сте го редактирали, кажете?) Азъ ще прочета редакцията.

К. Мирски: Прочетѣте цѣлата редакция.

Н. Шивачевъ: (Чете.) „Ако вискането не надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ на общи-

ната, трѣбва непрѣмѣнно да се прѣдвиди въ бюджета ѝ нужниятъ кредитъ за пълното му изплащане. Ако ли надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ, тогава трѣбва да се прѣдвиди кредитъ равенъ поне на $\frac{1}{10}$ отъ сѣщия бюджетъ, като остатѣтъ отъ взискането остава въ тежестъ на послѣдующитѣ общински бюджети. Въ случай на повече изпълнителни листове кредитътъ се разпрѣдѣля съразмѣрно съ взискането на всѣки единъ отъ тѣхъ."

К. Мирски: Кой ще разпрѣдѣля сумата?

Н. Шивачевъ: Ако бюджетътъ е 1.000.000 л., общинскиятъ съвѣтъ ще отпусне 100.000 л., но ако има изпълнителни листове за 200.000 л., кредиторитѣ ще получатъ по 50%.

Вен. Поповъ: Кой прави разпрѣдѣлението?

Н. Шивачевъ: Много естествено, общинскиятъ съвѣтъ. И окръжниятъ управителъ има право да провѣри, да види, ако има грѣшки, ще ги поправи. (Чете.) „Ако прѣдвиденото въ бюджета взискане не бѣде докрая на бюджетното упражненіе изплатено на взискателя, окръжниятъ управителъ прави потребното за удовлетворение взискането отъ общинскитѣ налози или врѣхнини“. Азъ мисля, че тукъ може да се прибави: (Чете.) „като заповѣда изплащането на надлежнитѣ бирници“. (М. Такевъ: Значи, не е пълна Вашата редакция.) Моля Ви! Така щото, съ тая редакция, азъ мисля, се отстраняватъ тия неудобства и тия пакости и неприятности, които сѣ ставали досега на разнитѣ взискатели. (Вен. Поповъ: Опрѣдѣлението за разпрѣдѣлението на сумитѣ ще подлежи ли на обжалване, защото споредъ закона...?) Вие знаете, че има начинъ, по който се обжалватъ тия разпорѣждания. Ако общинскиятъ съвѣтъ е направилъ или е прѣдвидѣлъ въ бюджета разпрѣдѣление за нѣкои изпълнителни листове, ако азъ или Вие сме заинтересовани и виждамъ, че е неправилно направилъ разпрѣдѣлението, ще се оплачемъ прѣдъ окръжния управителъ. (Вен. Поповъ: Значи, ще му дадемъ съдебни атрибути.) И безъ това ги има той. Ето защо азъ моля почитаемитѣ г. г. народни прѣдставители да приематъ това мое прѣдложение.

М. Такевъ: Както чухте прѣдложението на г. Шивачева, по принципъ не съмъ противъ него, но, както виждате, то само не е пълно въ своята редакция. Ето защо, по чл. 47 отъ правилника, прѣдлагамъ: настоящата прибавка къмъ § 26 отъ законопроекта за измѣнение закона за селскитѣ общини да се прѣпрати въ комисията, която да я прѣгледа, попълни и прѣработи и слѣдъ 24 часа, значи утрѣ вечеръ, ще я доклава. Вѣрвамъ, че и г. Шивачевъ ще бѣде благодаренъ, защото ще се даде една редакция по-благовидна и ще се прѣдвидятъ всички обстоятелства, за които бѣше тукъ алострофиранъ. Г-нъ Шивачевъ на бърза рѣка е

написалъ редакцията, а тия работи на бърза рѣка не ставатъ. Ето защо, азъ бихъ молилъ да се прѣпрати добавката на г. Шивачева въ комисията.

Министъръ А. Людскановъ: Да се положи на гласуване.

Н. Шивачевъ: Моля г. прѣдседателя да положи на гласуване въ Народното Събрание, жѣлае ли Събранието да се разисква тая добавка по силата на чл. 47 отъ нашия правилникъ?

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Вашето мнѣние какво е?

Н. Шивачевъ: Моето мнѣние е: чисто и просто Народното Събрание да гласува и приеме сега още тая добавка, защото въпросътъ е много важенъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже има мнѣние отъ г. Такева, щото прибавката, която се прѣдлага отъ г. Шивачева за попълване § 26, да се изпрати въ комисията, тамъ да се разисква и слѣдъ туй да се внесе въ Събранието, то азъ ще консултирамъ Събранието, понеже съгласно чл. 47 отъ правилника или то се подлага на гласуване още сега, или се изпраща на комисия. Жѣлае ли Събранието, щото прибавката, прѣдложена отъ г. Шивачева, да се разисква сега веднага, или да се прѣпрати въ надлежната комисия? Които сѣ за прѣдложението на г. Такева, да вдигнатъ рѣка. (Меншество.) Събранието не приема.

Министъръ А. Людскановъ: Видите ли, че се забикаля правилникътъ! Защо изгубихме единъ часъ?

М. Такевъ: Видѣхте ли каква редакция ще гласувате тукъ!

Ц. Таслаковъ: Ще приемемъ една безграмотна редакция на единъ членъ.

Д-ръ П. Ношковъ: Както виждате, това е прибавката, която азъ отделихъ и която биде тѣй любезенъ г. Шивачевъ да възприеме, водимъ отъ жѣлание веднажъ завинаги да я усвои народното прѣдставителство. Тя има слѣдующата редакция. Азъ ще я прочета велегласно, за да можете да я разберете и гласувате за нея. (Ц. Таслаковъ: Тя е Ваша.) Тя е на г. Шивачева. Азъ имамъ сега думата. (Чете.)

„При съставянето общинския бюджетъ, трѣбва да се вписватъ въ разходната му часть и сумитѣ по изпълнителнитѣ листове противъ общината, подадени отъ взискателитѣ въ общинското управление; въ противенъ случай тѣ се вписватъ по длѣжностъ отъ надлежния окръженъ управителъ.

„Ако взискането не надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ на общината, трѣбва непрѣмѣнно да се прѣдвиди въ бюджета ѝ нужниятъ кредитъ за пълното му изплащане. Ако ли надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ, тогава трѣбва да се прѣд-

види кредитът равенъ поне на $\frac{1}{10}$ отъ сѣщия бюджетъ, като остатъкътъ отъ взискането остава въ тежестъ на послѣдующитѣ общински бюджети. Въ случай на повече изпълнителни листове, кредитътъ се разпрѣдѣля съразмѣрно съ взискането на всеки единъ отъ тѣхъ.

„Ако прѣдвиденото въ бюджета взискане не бѣде докрая на бюджетното упражненіе изплатено на взискателя, окръжниятъ управителъ прави потребното за удовлетворение взискането отъ общинскитѣ налози и врѣхнини.“

Както виждате, г-да прѣдставители, този е начинътъ, по който трѣбва да се вписватъ изпълнителнитѣ листове въ разходната частъ на бюджета. Това е способътъ, по който трѣбва да се състави разходната частъ на общинския бюджетъ. Щомъ общинскиятъ съвѣтъ приеме приходната частъ на бюджета и приеме, напр., че дългътъ е 2.000 л., тогава той ще каже, че съгласно тая прибавка за изплащане изпълнителни листове противъ общината трѣбва непременно да се прѣдвиди $\frac{1}{10}$ частъ, т. е. 200 л.; ако сѣ два изпълнителни листове, единиятъ за 150, другиятъ за 50, тия 200 л. ще бѣдатъ разпрѣдѣлени съразмѣрно въ самия бюджетъ и ще се каже: на еди-кой си взискателъ толкова и толкова лева, а на еди-кой си — толкова. И туй всичко ще се утвърди отъ окръжното управление. Ако не се изплатятъ докрая на бюджетното упражненіе, окръжното управление ще направи потребното, щото прѣдвидениятъ кредитъ да се вземе отъ общинскитѣ налози, въ дадения случай отъ окроата, или отъ общинскитѣ врѣхнини. Това изплащане на изпълнителнитѣ листове е по административенъ редъ; защото, както се е произнелъ Върховниятъ Касационенъ Сѣдъ, принудително изпълнително производство противъ общината, на общо основание, не сѣществувало. Понеже въпросътъ не бѣше толкова ясенъ, затова сега става по-ясенъ съ това законоположение; отъ една страна, то удовлетворява интереситѣ на кредиторитѣ и, отъ друга страна, дава възможностъ на общинитѣ да могатъ да изплатятъ дълговетѣ си, съ други думи не ги притѣснява и въ така стѣсненото тѣхно финансово положение.

М. Такевъ: Сега, това Ваше прѣдложение ли е?

Д-ръ П. Нопковъ: Азъ поддържамъ прибавката на г. Шивачева.

М. Такевъ: Тя е депозирана на бюрото.

Д-ръ П. Нопковъ: Тя е сжщата.

В. Димитровъ: Г-да народни прѣдставители! Когато крайната лѣвица гласува одобреніе за прѣдложението на г. Такева, да се изплати казаната поправка въ комисията за изучаване, да се редактира добръ, то ти имашъ своитѣ основания. Тѣй както се прѣдлага редакцията сега отъ г. Нопкова, азъ бихъ го попиталъ за какви дългове разбира той, че общината или общинскиятъ съвѣтъ би

трѣбвало да прѣдвиди $\frac{1}{10}$ отъ своя бюджетъ? Г-нъ Нопковъ казва въ редакцията за изпълнителнитѣ листове. Но г. Нопковъ не е да не знае, че между общинитѣ и частнитѣ лица има дългове безспорни, тѣй като изпълнителнитѣ листове, които сѣ добили кредиторитѣ на общината, сѣ продуктъ на едно сѣдебно рѣшеніе, на единъ споръ между общината и кредитора. Но има такива случаи, когато общината признава правото на извѣстенъ кредиторъ и, възъ основа на това, що е далъ на общината, или е извършилъ нѣкаква работа, издава му платежна заповѣдъ, съ която общинското управление на града Х признава, че еди-кой си има право да получи 10.000 л., и съ тази платежна заповѣдъ се дава заповѣдъ на ковчежника да я изплати. Такива платежни заповѣди всѣка градска община има маса, безспорни дългове на общината, защото, ако бѣха спорни, общината или общинското управление не щѣше да издава платежна заповѣдъ. А платежни заповѣди издадени отъ общинското управление въ модернитѣ държави, въ Белгия напр., тѣ сѣ нищо друго, освѣтъ една креанса, която не подлежи на оспориване, нѣщо като банкнота, тѣ сѣ единъ изпълнителенъ листъ, който трѣбва да се изплати веднага. Въ всички наши градски общини — не знамъ за селскитѣ — има маса такива платежни заповѣди и, въпрѣки това, че общината е издавала казанитѣ заповѣди и е признала дълговетѣ, ковчежникътъ не изплаща, общинското управление не изплаща. Общинскиятъ съвѣтъ, когато нарежда своя бюджетъ, не ги прѣдвижда въ разходния бюджетъ и по този начинъ батачилжкътъ се развива въ самата община. Нѣщо повече даже. Вие ще видите, че се правятъ сѣлки въ общинскитѣ управления такива: издадена е платежна заповѣдъ на нѣкои си работници, на нѣкой доставчикъ, на дребенъ търговецъ, на прѣдприемачъ — за свършена работа. Отива при касиера...

Н. Шивачевъ: Двѣ думи. Да знае г. Димитровъ, че въ селскитѣ общини нѣма платежни заповѣди. Да се помни това.

В. Димитровъ: Въпрѣки това, че нѣма платежни заповѣди, има такива разписки, които сѣ равносилни на платежни заповѣди. Безспорни дългове такива има. Вие завчера прокарахте една такава забѣлжка въ закона за измѣнение закона за градскитѣ общини. Но въ дадения случай азъ казвамъ, че такива платежни заповѣди, разписки или безспорни дългове има. И тамъ се правятъ такива сѣлки: отправите се съ платежната заповѣдъ, или съ разписката, при касиера и касиерътъ не ви плаща. А задъ гърба на касиера стои нѣкой неговъ ортакъ, който ви шушне на ухото: азъ ще купя вашата заповѣдъ срѣщу такова шкопто. Даже задъ гърба на кмета и сѣвѣтниците има такива хора. Ако правите такава една редакция и ако искате и на третото четене да се създаде нѣщо добро и въ закона за градскитѣ общини, съгласѣте

се съ предложението на г. Такева, да пратимъ вашата поправка въ комисията. . . (М. Павловъ: То се свърши.) За да уредимъ въпроса и за градските общини за такива безспорни дългове, за платежни заповѣди, и тогава на третото четене и за двата закони, селски и градски, да уредимъ тази материя. Ето защо азъ Ви моля да оттеглите сега предложението, да се съгласите да отиде то въ комисията и тамъ да се нареди по-добрѣ.

Ц. Таслаковъ: Г-да народни прѣдставители! Отъ всичко се вижда, че ние тукъ прѣзъ купъ за грошъ искаме да направимъ единъ законъ и то за сериозни работи говоримъ, а моментално изпълва предложението за изпълнителни листове и, хайде, да го приемемъ. Онзи денъ, когато г. Гимиджийски предлагаше да се прѣдвиди особена частъ въ приходитѣ на общинските бюджети за градските общини, която частъ да служи за изплащане дълговетѣ на общината, вие не приехте тази прибавка, а сега искате дълговетѣ да се изплащатъ отъ общината, а не казвате отдѣ ще се взематъ приходи. Прѣдставйте си, че може посрѣдъ годината да дойде човѣкъ съ изпълнителенъ листъ и да каже: дайте ми паритѣ! (Д-ръ П. Ношковъ: Ще чака съставянето на бюджета.) Какъ ще прѣдвизждате тѣзи пари въ бюджета, когато въ приходния бюджетъ нѣма прѣдвидени източници? Отдѣ ще се взематъ тѣзи пари? Азъ не съмъ противъ предложението на г. Ношкова, нито противъ онова на г. Шивачева, но тѣй, както е редактирано и поставено, то е неудобноизпълнимо. Ние каквато санкция и да туримъ не можемъ да накараме да изплащатъ, защото съ санкция, съ законъ, съ заплашване пари не се плащатъ. Пари се плащатъ съ имане на пари. Трѣбва да имашъ, за да изплатишъ. Иначе, вие турите каквито искате санкции и пакъ нѣма да се плаща на хората. Ето защо, безъ много разискване, азъ ви моля да се съгласите и моля и г. Шивачевъ да се съгласи да оттегли предложението си, да го внесе на трето четене, да отиде въ комисията, която да го редактира, както прилича, и за селските и за градските общини, и да го приемемъ на драго сърце тукъ. А тѣй, както то се прѣдлага, то е да внесемъ още единъ хаосъ и въ тѣй съществуващия вече хаосъ въ закона за общинитѣ и нѣма да постигнемъ никакъвъ резултатъ.

Ан. Коновъ: Г-да народни прѣдставители! Този въпросъ има и друга една страна, на която г. Венедиктъ Поповъ, Варненскиятъ народенъ прѣдставителъ, обърна внимание. Тукъ, съ тази прибавка къмъ члена, принципътъ на който може да бѣде приемливъ, искатъ да се придадатъ или, по-добрѣ, да се създадатъ на администрацията сѣдебноизпълнителни атрибути. На тази страна трѣбва да се обърне внимание. Правилно направи забѣлжка г. Поповъ, като каза: кой ще разпрѣдѣля съразмѣрността, пропорционалността; и ако прѣдпо-

ложимъ, че кметството ще изпълнява тази роль, кой тогава ще поправи, ще коригира неправилноститѣ и беззаконията на кметството: окръжниятъ управителъ ли? Г-нъ Шивачевъ отговори: окръжниятъ управителъ! Азъ мисля, че администрацията не може и не трѣбва да има такъвъ атрибутъ, който се дава само на сѣдебнитѣ учрѣждения, били тѣ изпълнителни даже. За други случаи въ закона за сѣдебнитѣ пристави ясно е посочено, какъ именно сѣдебнитѣ пристави ще разпрѣдѣлятъ многото вѣзскания върху единъ дълтъ, върху една сума, и кому прѣдстои да поправи незаконнитѣ разпрѣдѣления. И азъ мисля, по-добрѣ би било въ случая, ако г. Шивачевъ вземѣше тия подробности, които по-нататѣкъ слѣдватъ, слѣдъ първата алинея, отъ направената прибавка, и ги отнесе въ закона за сѣдебнитѣ пристави. Мисля, че въ комисията на Правосѣдието този въпросъ се разглежда, че комисията по принципъ даже се съгласи на таква едно прибавление къмъ закона за приставитѣ. А тукъ може само да се направи една обща прибавка, като се каже, че всѣка община, която е натрупана съ дългове, да опрѣдѣли $\frac{1}{10}$ частъ отъ дълговетѣ си за тѣхното изплащане. Какъ именно тази $\frac{1}{10}$ частъ отъ дълговетѣ да се разпрѣдѣли, това да остане работа на сѣдебния приставъ, на сѣдебната изпълнителна властъ. Колко сѣ дълговетѣ, пропорциитѣ какви сѣ, какъ ще ги разпрѣдѣли, това да бѣде негова работа. Затуй азъ мисля, че г. Шивачевъ, който е юристъ и адвокатъ, знае какви стѣпки може да се сръбнатъ въ случай на неправилно разпрѣдѣляне на сумитѣ, а това непрѣмѣнно ще прѣдизвика жалвания по частенъ редъ. Гаранцията за законностъ и справедливостъ прѣдъ окръжния управителъ е много по-малка, отколкото когато става отъ приставитѣ прѣдъ сѣдебнитѣ инстанции. Въ сѣдилищата е най-големата наша гаранция. Ето защо въ такъвъ случай моля г. Шивачева да оттегли тая частъ отъ прибавката си. Като остане само първата, общата частъ, какво общинскиятъ съвѣтъ прѣдвизжда $\frac{1}{10}$ частъ отъ своитѣ бюджети за изплащане на своитѣ дългове, по-нататѣкъ втората частъ, другитѣ подробности да ги оттегли и да ги внесе, когато ще се разглежда законътъ за сѣдебнитѣ пристави. Така е мисля, по-правилно да се разрѣши въпросътъ.

Н. Шивачевъ: Г-да народни прѣдставители! За предложението, което се прави отъ нѣкои господа, да се отложи разискването на моето прѣдложение, за да се прати въ комисията, дума не може да бѣде, защото този въпросъ е рѣшенъ. И азъ се чудя, когато всички се стремимъ да изпълняваме правилника и плачемъ за неговото изпълнение, да искаме да се повръщаме върху единъ рѣшенъ въпросъ. Така щото върху него нѣма да кажа нищо, освѣнъ че рѣшението на Събранието е за насъ законъ и ще минава така.

М. Такевъ: Защо не го приехте по закона за градските общини?

Н. Шивачевъ: Това е наше право — и вие имате право; — при третото четене ще го направимъ.

Ц. Таслаковъ: Не можемъ да гласуваме такива прибавления! (Глъчка.)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Моля типина, г-да народни прѣдставители!

Н. Шивачевъ: Прѣди всичко въпросътъ, който се разрѣшава съ моето прѣдложение, се касае за изпълнителните листове, защото въ селата никакви платежни заповѣди нѣма, никакви касиери нѣма. Тамъ кметътъ е общиятъ распоредител и всичко. Така щото това е молятъ отговоръ на г. Владимира Димитровъ.

Колкото се касае до това, че прѣдложението трѣбвало да мине прѣзъ нѣкаква си особена редакция, ще ви кажа, г-да прѣдставители, че вие знаете български езикъ и до коя степенъ сме достигнали, за да можемъ да съставляваме нашитѣ формули юридически. Това е нашата терминология. Друга терминология нѣма. Ако се касаеше за една или друга дума, то нека прѣдложи г. Такевъ или други и азъ съмъ съгласенъ — нѣмамъ нищо. Тукъ не е цѣльта да се изразимъ по единъ или другъ начинъ, а цѣльта е да се накаратъ селскитѣ общински управления да бѣдатъ редовни платци. (М. Такевъ: А градскитѣ не бива ли?) На врѣмето вие ще го направите, въ третото четене имате право да правите прѣдложения, по чл. 48.

Колкото се касае до това, кой по-рано правилъ прѣдложение, ще кажа, че възможно е, че Народното Събрание въ този моментъ, когато еди-кой си е правилъ прѣдложение, да не е било опитно; обаче оттогава досега да е станало. Вие искате да стоятъ хората сѣ на едно положение ли! Ами че и ние сме хора! (М. Такевъ: 17 години малко ли ви бѣха?) Моля, азъ не Ви прѣкъснахъ никога. Но, вѣнъ отъ това, законътъ за градскитѣ общини не е свършенъ. При третото четене всѣки единъ отъ васъ има, както и азъ, право да направи ново прѣдложение. Така щото, ако се касае за самата редакция на прѣдложението, азъ нѣмамъ нищо. Азъ не съмъ нѣкой отъ тѣзи хора, който да кажа, щото непрѣмѣнно моето прѣдложение да се приеме. Ако г. Такевъ има друга формула, която да изразява тритѣ положения: първото положение е, че общинскитѣ управления сж длъжни въ своя бюджетъ да прѣдвиждатъ непрѣмѣнно сумитѣ на изпълнителнитѣ листове, по които дължатъ; второто положение е, именно, че ако сумитѣ сж по-големъ отъ $\frac{1}{10}$ часть, то $\frac{1}{10}$ да се прѣдвиди и, ако изпълнителнитѣ листове пѣкъ всички вкупомъ надминаватъ $\frac{1}{10}$ отъ бюджета имъ, отъ разходния бюджетъ, тогава да се раздѣля сумата пропорционално на всички, а остатъкътъ да остане за слѣдующата година; третото положение е: туря се една санкция — ако общинското управление не изпълни това, което му се заповѣдва отъ първата и втората алинея,

какво трѣбва да стане? Но казва ни почитаемиотъ Севлиевски народенъ прѣдставителъ, че даваме, казва, нѣкакви съдебни атрибути на окръжния управителъ. Азъ мисля, че такова нѣщо нѣма. За бюджета окръжниятъ управителъ е, може да се каже, главниятъ господаръ да го утвърди или не утвърди. Така щото ние никакво ново положение не вмѣкваме. Ето защо мисля, че почитаемото Народно Събрание ще приеме моето прѣдложение тъй, както е прието, ако искате да бѣдете редовни. А ако искате да бѣдете батакчи, то е друга работа.

Докладчикъ П. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ, като докладчикъ, се съгласявамъ съ внесеното отъ г. Шивачева прѣдложение.

М. Такевъ: Кой Ви дава право?

Докладчикъ П. Поповъ: Като докладчикъ.

М. Такевъ: Ама за себе си!

Докладчикъ П. Поповъ: За себе си.

Едно ми се вижда чудно. Ние разискваме законопроекта за измѣнение закона за градскитѣ общини. Редъ прѣдложения се дадоха отъ разни г. г. народни прѣдставители и никой, съ правилника въ рѣка, не излѣзе да каже какво трѣбва да се направи. Приехме нѣкои, а други отхвърлихме. Прѣдложението, което се прѣдлага отъ уважаемия г. Шивачевъ, е, ми се струва, твърдѣ ясно. Сега, едно нѣщо само може да стане. Ние можемъ да разискваме, не да го пратимъ въ комисията, комисията да се сезира съ този въпросъ и да го върне въ Събранието и т. н., но ние можемъ да разискваме върху редакцията. Та, азъ казвамъ, ако трѣбва да се направи едно измѣнение, да се направи. Но, по принципъ, каза и уважаемиотъ г. Такевъ, че и той не е противъ това прѣдложение. Щомъ като не е противъ, остава да се разиска върху редакцията. Ние можемъ да я измѣнимъ. И г. Шивачевъ, вѣрвамъ, ще се съгласи. Достатъчно е, каквато и редакция да се направи на туй прѣдложение, да се прокара принципътъ, че общинскитѣ управления прѣдвиждатъ въ своитѣ бюджети онии дългове, които дължатъ, и ги задължимъ съ единъ законъ да ги прѣдвиждатъ, а не, както сега, да висятъ редъ изпълнителни листове и да не могатъ да се изплатятъ. Азъ мисля, поне като се говори, въ това отношение да се говори — колкото се касае до измѣнението на редакцията, а не и по принципа.

Н. Поповъ: Въ редакцията нѣма прѣдвидено, че безспорни сж задълженията на общинитѣ...

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Нѣма думата, г-нъ Поповъ. Ако искате да говорите по въпроса, пазѣте реда!

Н. Поповъ: Тогава дайте ми думата да говоря повече; ще направи една гимнастика на езика.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже има записани трима оратори, давамъ 5 минути отидхъ.

(Слѣдъ отидхъ.)

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: (Звъни.) Засѣданието продължава.

Има думата г. Кръстю Мирски.

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! Поправката, която прѣдложи г. Никола Шивачевъ, поддържанъ и отъ други г. г. народни прѣдставители, за да се задължатъ селскитѣ общински съвети да плащатъ обезателно частъ отъ общинскитѣ дългове редовно всѣка година поне по толкова, колкото е възможно, безъ да страда общинската администрация, тая поправка по принципъ не може, освѣнъ всички да поддържимъ. Но ние като приемемъ тая поправка, не трѣбва да се отклоняваме отъ пътя, указанъ намъ въ конституцията. Ние не трѣбва да даваме съдебни, даже само съдебно-изпълнителни атрибуции на администрацията. Истина е, че нашето върховно съдебно тѣло — Върховниятъ Касаціоненъ Сѣдъ — издаде прѣзъ годинеси едно рѣшение въ общо събрание, чрѣзъ което обаче Върховниятъ Касаціоненъ Сѣдъ просто допълни — не, повече, — измѣни закона за гражданското сѣдопроизводство у насъ. Тогазъ когато въ послѣдния законъ, законътъ за гражданското сѣдопроизводство, е изрично казано съдебнитѣ пристави какви общински имоти да не описватъ, за да ги продаватъ на публиченъ търгъ срѣщу общински дългове, Върховниятъ Касаціоненъ Сѣдъ дойде и каза: заная прѣдъ съдебнитѣ пристави нѣма да изпълняватъ никакви дѣла срѣщу общинитѣ. Съ това рѣшение на Касацията у насъ се нанесе голѣма врѣда на самитѣ общини, защото нѣкои си помислиха, че общинскитѣ дългове, които рано или късно пакъ трѣбва да легнатъ на гърба на тая или оная община, могло да не се плащатъ. Върховниятъ Касаціоненъ сѣдъ съ това рѣшение, обаче, помогна за да се не спре правилното функциониране на общинскитѣ управления. Всѣко едно учрѣждение, което прибира приходи и прави разходи и дѣйствува въ границитѣ на единъ бюджетъ, не може току-така да се остави да бърка въ неговата каса нито единъ съдебенъ приставъ, па билъ той поддържанъ и отъ войска. Както знаете, приставитѣ могатъ да отиватъ и съ войска да привеждатъ въ изпълнение рѣшения, издадени въ името на Държавния Глава, които рѣшения сж като наложенъ законъ. Но отъ това, дѣто не трѣбва да спъваме правилното функциониране на общинскитѣ управления, не слѣдва, че трѣбва административнитѣ лица да изпълняватъ издаденитѣ срѣщу общинитѣ рѣшения. Затова азъ мисля, че ние трѣбва да се придържаме о реда указанъ въ дѣйствующия у насъ законъ за гражданското сѣдопроизводство, т. е. да оставимъ и заная прѣдъ, щото съдебната властъ да висква и отъ учрѣжденията, както висква отъ

частнитѣ лица, но разбира се, като се гарантира правилното изпълняване на бюджета на дадена община, на даденъ окръгъ или на държавата. Въ случая, докогато нѣма въ общинския бюджетъ прѣдвидени суми за изплащане общинскитѣ дългове или частъ отъ тѣхъ, дотогава, колкото и да има много пари въ една общинска каса, не трѣбва приставътъ да посѣга да взема отъ тѣзи пари, защото тѣ сж прѣдзначени за друга работа, може би съвсѣмъ неотложна, напр. да се плати на пожарникаритѣ и др. такива.

Азъ като поддържамъ поправката, която се внася, бихъ молилъ да се приеме тя въ по-кратка форма и приблизително така: „общинскиятъ съветъ е длъженъ да вписва въ общинския си бюджетъ поне $\frac{1}{10}$ отъ безспорнитѣ си дългове и общинскиятъ бирникъ е длъженъ да праща въ края на всѣки мѣсець $\frac{1}{10}$ отъ постѣпилитѣ въ общинската каса отъ общинскитѣ приходи суми. Приставътъ разпрѣдѣля постѣпилитѣ суми между общинскитѣ кредитори, които сж си прѣдставили въ приставството изпълнителнитѣ листове“.

Н. Поповъ: Г-да прѣдставители! Азъ искамъ да обърна вашето внимание върху слѣдующето нѣщо. Съ това законоположение се прѣдвижда изпълнението само на изпълнителнитѣ листове, но не се прѣдвиждатъ и онѣзи безспорни вземания, които общината така сжщо е длъжна да плати. Вие знаете че по селата ставатъ често пъти пожари; по съдебенъ редъ не може да се издиратъ паличътъ, обаче сѣдътъ издава едно опрѣдѣление и на основание съставения актъ дава право на потърпевшия да вземе отъ общината причинената му врѣда. Той на основание на туй опрѣдѣление иска отъ общината тази сума да се прѣдвиди въ бюджета, но често се случва, че общинскиятъ кметъ по капризъ не вписва такава сума. Отъ друга страна, вие знаете, че има така сжщо законъ за повдигане на оводчеството; ставатъ злоупотребления такива напр.: изкореняватъ се лозя, изсичатъ се овощни дървета и пр.; констатира се това нѣщо отъ кметството или отъ извѣстна комисия, която се прѣдвижда въ закона, и онзи, който е пострадалъ, така сжщо има право да се обърне къмъ общината. Тѣй щото има такива безспорни вземания, и като е казано тукъ, че се дава удовлетворение на тѣзи само, които иматъ изпълнителни листове, би трѣбвало, споредъ мене, да се добавятъ и онѣзи безспорни вземания, които извѣстни лица иматъ къмъ общината. И азъ станяхъ само да помоля, като се говори за изпълнителни листове, да се каже: „и онѣзи безспорни вискания на частни лица къмъ общината“.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Има думата г. Шивачевъ; обаче Вие, г-нѣ Шивачевъ, сте говорили два пѣти и имате право само на обяснение.

Н. Шивачевъ: Сжждението на г. Мирски за атрибути нѣкакви си на окръжнитѣ управители е

неоснователно. Неоснователно е затуй, защото има една бълбжка.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Г-нъ Шивачевъ, съобразете се съ правилника!

Н. Шивачевъ: Двѣ думи само ще кажа.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Не можете да говорите. Вие сте говорили два нѣти и имате право само на лично обяснение.

Н. Шивачевъ: За лично обяснение нѣма какво да говоря, защото не ме е исувалъ нѣкой.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Тогава нѣмате думата.

Въпросътъ е изчерпанъ, и понеже нѣма други записани оратори, които да искатъ да говорятъ, то азъ полагамъ на гласуване прибавката, направена отъ г. Шивачева, къмъ § 26 и поддържана отъ г. Д-ръ Ношкова. Тя има слѣдующето съдържание: (Чете.)

„§ 26. Чл. чл. 74—78 включително ставатъ 59—63; чл. 79 се отмѣнява, а въ чл. 76 слѣдъ думитѣ „постоянната окръжна комисиѣ“ се прибавя:

„При съставяне общинския бюджетъ, трѣбва да се вписватъ въ разходната му частъ и сумитѣ по изпълнителнитѣ листове противъ общината, подадени отъ вискателитѣ въ общинското управление; въ противенъ случай тѣ се вписватъ по длѣжностъ отъ надлежния окръженъ управителъ.

„Ако вискането не надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ на общината, трѣбва неспрѣмѣнно да се прѣдвиди въ бюджета и нужниятъ кредитъ за пълното му изплащане; ако ли надминава $\frac{1}{10}$ отъ приходния бюджетъ, тогава трѣбва да се прѣдвиди кредитъ равенъ поне на $\frac{1}{10}$ отъ сѣщия бюджетъ, като остатѣкътъ отъ вискането остава въ тежестъ на послѣдующитѣ общински бюджети. Въ случай на повече изпълнителни листове, кредитътъ се разпрѣдѣля съразмѣрно съ вискането на всѣки единъ отъ тѣхъ.

„Ако прѣдвиденото въ бюджета вискане не бѣде докрая на бюджетното упражненіе изплатено на вискателя, окръжниятъ управителъ прави потребното за удовлетворение вискането отъ общинскитѣ налози или врѣхнини.“

Полагамъ на гласуване тая прибавка и моля опия г. г. прѣдставители, които сж за нея, да си вдигнатъ ржката. (Болпинство.) Народното Сѣбрание приема.

Докладчикъ П. Шоновъ: (Чете.) „§ 27. Пунктъ 7 на чл. 80, който става 64, се отмѣня, понеже влиза въ новия п. 14 на сѣщия членъ; пунктъ 9, който става 8, се измѣня така: отъ правото за теглене и мѣрене стокитѣ по 2 ст. на всѣки 10 килограма отъ 50 килограма нагорѣ и по $1\frac{1}{2}$ ст. на всѣки двоенъ декалитъръ, когато това

става съ официалната теглилка и мѣрилка, и то само по поискване отъ продавача или купувача; пунктъ 10 се отмѣня, вслѣдствие на което п. п. 11—15 включително ставатъ 9—13, а слѣдъ това се прибавятъ нови пунктове: 14) добавъчни сто-тинки (врѣхнини), които се налагатъ на всички данѣконлатци въ общината, въ слѣдующия раз-мѣръ: не повече отъ 50% върху патентитѣ за отваряне кръчми, кафенета и хотели; не повече отъ 30% върху патентитѣ за упражненіе тър-говия и други запятія и върху налога надъ по-крититѣ имоти (сѣмятъ), и не повече отъ 15% върху поземелния налогъ, както и върху всички други държавни прѣки даждия; 15) стойността на продаденитѣ недвижими имоти; 16) заемитѣ направени въ името на общината, и 17) всички други случайни доходи.“

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Има думата Провадийскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Лазаръ Дуковъ.

Л. Дуковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, колкото зная общинитѣ, по възгъ нѣкоя община досега бюджетътъ ѣ съ дефицитъ не се е приключ-валъ, защото постояннитѣ комисии, както и окръж-нитѣ управители не сж се съгласявали да бж-датъ тѣ съ дефицитъ приключвани. Азъ мисля още, че въ градицата, което се оставя, не бива да се оставя сѣщото и за селата. Тѣй и за по-земелнитѣ налогъ, дѣто остава 15%, азъ мисля да остане 10%. Ако ще иматъ нужда, разбира се, може да изхвърлятъ нѣщо, но не повече отъ това; ако пѣма нужда ще се отхвърли. Споредъ мене азъ прави прѣдложение и моля да се съгласятъ, както г. докладчикътъ, така и г. министърътъ. (Чете.) „Чл. 27, п. 14. Добавъчни стотинки (врѣх-нини), които се налагатъ на всички данѣконлатци въ общинитѣ, въ слѣдующия размѣръ: не повече отъ 40% върху патентитѣ за отваряне кръчми, кафенета, гостилници, хотели и тютюнопродавници; не повече отъ 25% върху патентитѣ за упраж-нение търговия и други запятія, и не повече отъ 10% върху налога на покрититѣ имоти (сѣмятъ), върху поземелния налогъ, както и върху всички други държавни прѣки данѣци.“

Подиръ това, къмъ п. 15 отъ сѣщия членъ, който става 13, моля да се прибави „облагане и на каменнитѣ кариери“. Защото въ чл. 80 се казва: за варници и керемидарници. Разбира се щомъ има за тѣхъ, нека да се прибави: и за ка-меннитѣ кариери. Дѣйствително, такъвъ законъ сѣществува, но сѣществува за варницитѣ и кере-мидарницитѣ, но нѣтъ въ сѣщия законъ е прѣд-видено да иматъ общинитѣ право, та нека да се каже: и за каменоломницитѣ. Азъ моля съ това прѣдложение да се съгласи г. министърътъ, за-щото нѣма нищо да загуби отъ това, само че отъ 5% надолу намаляваме, и то затова, защото единъ селски бакалинъ не може да получава такъвъ до-

ходъ, какъвто ще получаватъ тѣзи, които сж въ градоветѣ. На туй основание азъ намалявамъ по нѣщо отъ това, което е прѣдвидено въ градскитѣ общини, и моля да се приеме.

К. Мирски: Азъ станахъ само да направя една редакционна поправка, която направихъ и при разглеждането законопроекта за измѣнение закона за градскитѣ общини. У насъ не съществува законъ за патентитѣ, за упражненіе на търговия и други занятии. Така също не съществува и законъ за налога надъ покрититѣ имоти (емлякъ). Ако оставимъ, както е сега, доходитѣ на нѣкои данъкоплатци нѣма да се облагатъ съ врѣхнини, затова трѣбва да се каже: „законъ върху данъка на занятията“ и намѣсто думитѣ „законъ за налогъ надъ покрититѣ имоти (емлякъ)“, трѣбва да се каже: „законъ за данъка върху сградитѣ“. Такива сж названията на сега дѣйствующитѣ у насъ закони по тая частъ.

Докладчикъ П. Шоповъ: Азъ приемамъ тая поправка.

Д. Драгиевъ: Както въ закона за градскитѣ общини, така и въ закона за селскитѣ общини, правото за мѣрене остава незадължително. Не знай, обаче, защо размѣрътъ на това право не е еднакъвъ въ единия и въ другия законъ. Въ закона за градскитѣ общини бѣше 2 ст. на всѣки двоенъ декалитъръ, толкова бѣше и споредъ досега дѣйствующия законъ и за селскитѣ общини. Сега тукъ е направено на $1\frac{1}{2}$ ст. Азъ мисля, че ще бѣде добръ да си остане пакъ 2 ст., и най-главно затова, че като е $1\frac{1}{2}$ ст. много трудно ще се смѣта. 7 крини напр.— $10\frac{1}{2}$ ст. По-добръ е да останатъ 2 ст.—то не е голѣма економия, можемъ да направимъ другадѣ по-голѣмо намаление. Послѣ, азъ бѣхъ единъ отъ онѣзи, които гласуваха да се не увеличаватъ врѣхнинитѣ за градскитѣ общини, и, за да бѣда послѣдователенъ, искамъ да гласувамъ и моля и г. г. прѣдставителитѣ да гласуваме всинца да се не увеличаватъ врѣхнинитѣ и за селскитѣ общини. Въ чл. 80 отъ закона сж изредени 14—15 мѣста, тѣй да се каже, отдѣто общинитѣ могатъ да иматъ по нѣкой доходецъ. Да отиваме сега изведнажъ да покачваме врѣхнинитѣ върху патента отъ 25% на 50%, това ще е доста голѣмъ скокъ, и скокъ не е необходимъ. Ние даваме право съ § 28, повтарямъ да кажа, на общинитѣ да могатъ и едни добавъчни врѣхнини, да събиратъ такива въ размѣръ равенъ на редовнитѣ врѣхнини, и, вънъ отъ това, иска се тукъ и да увеличимъ врѣхнинитѣ съ този параграфъ. Азъ мисля, че въ интереса на самитѣ общини е да бѣдатъ малко по-стегнати въ това отношение и да не имъ даваме тая правдина—да отиватъ до 50% да облагатъ съ врѣхнини. Защото, съгласете се, че ако 50% могатъ да налагатъ по § 27, то по § 28 ще могатъ да налагатъ

още по 50%. Тогава общинскитѣ данъци ще станатъ равни на държавнитѣ, а пѣкъ и окръжни може да има, може да има и училищни налози, има и редъ други такива тегоби, тѣй щото тоя процентъ става много високъ. Азъ прѣдлагамъ да си остане така, както е билъ досега: 50% да се замѣни съ 25%—старата редакция на члена; 30% тоже да се замѣни съ 25%, и 15% да се остави 10%. И моля г. министра да се съгласи, защото, както казахъ, и § 28 дава право на общинскитѣ съвѣти още толкова да налагатъ, та ще стане много тежко.

Ц. Таслаковъ: Г-да народни прѣдставители! Ние току сега гласувахме единъ разходъ за общинскитѣ бюджети. Значи, дадохме имъ право, или задължение, по-хубаво, да изплащатъ старитѣ тѣхни дългове, а въ сѣщото врѣме искаме да вържемъ на селскитѣ общини ржцѣтъ да не могатъ да намиратъ срѣдства за тия издѣлжения. Трѣбва веднажъ завинаги да се разбере, че ние тукъ даваме право на общинскитѣ съвѣти, а не ги задължаваме да разхвърлятъ непрѣмѣнно 50 или 30%. Като иматъ право до 50% да разхвърлятъ, тѣ могатъ и 5% — никой не имъ запрѣщава; и, ако сж разумни, ще разхвърлятъ толкозъ, колкото имъ е потребно. Но азъ знай, че отъсѣкждѣ имаше оплаквания отъ селскитѣ общински съвѣти, че нѣма откъдѣ да взематъ да си изплатятъ дълговетѣ, да посрѣщатъ разходитѣ си, защото законътъ ги съзва, и затова сж направили толкова борчове, не всѣкога отъ разточителностъ, но често и отъ потребностъ. Стига да бѣдатъ разумни, стига да има надъ тѣхъ строгъ надзоръ, какъвто е окръжниятъ управителъ, да се не правятъ разходи непотрѣбни, и нѣма да излѣзе никаква врѣда за тѣхъ отъ това дѣто сме разширили малко повече кръга на врѣхнинитѣ. Независимо отъ това, г-да прѣдставители, азъ не намирамъ умѣстна тази разлика въ врѣхнинитѣ: 15%, 30%, 50%. Азъ бихъ приелъ сѣ 50% на всички прѣми даждия, съ изключение на поземелния налогъ, който се облага съ 15%. Това би било по-хубаво и по-приемливо. Защото азъ не намирамъ каква разлика може да има между данъка на единъ кръчмаръ, между данъка на единъ кафе-дажия, между данъка на единъ градинарь. Кръчмарскиятъ налогъ е най-високъ — може да се облага съ 50%; кафедажиятскитъ налогъ е много малкъ и тоже може да се облага съ 50%; и търговскиятъ налогъ не е толкозъ голѣмъ, слѣдователно и той може да се облага съ 50%. Защо е тая разлика? Заради туй азъ бихъ молилъ и комисията, и г. министърътъ да се съгласятъ — защото прѣдложение нѣма да правя, — да се махне тази разлика.

Но колкото се отнася до размѣра, че трѣбва да бѣде по-голѣмъ — 50%, — то е много разумно, много сполучливо, даже на много мѣста ще се окаже недостатъчно. То е разумна работа. Остава на общинитѣ да се възползуватъ разумно отъ това разширение, което имъ даваме.

С. Вурмовъ: Азъ искахъ да кажа горѣ-долу туй, косто каза г. Таслаковъ. Азъ искахъ да възразя на г. Драгиева. Сега ние съ него сме съгласни върху едно, че общинитѣ трѣбва да се оставятъ да се управляватъ сами. Всички търсимъ начини и закони, за да гарантираме самоуправлението на общинитѣ. Питамъ сега: не пада ли г. Драгиевъ въ една непослѣдователностъ като иска да ограничи правото на общинитѣ сами да опрѣдѣлятъ своитѣ врѣхнини? Искате общинитѣ сами да се управляватъ, сами да разходватъ, сами да правятъ туй-онуй, оставѣте ги тогазъ сами тѣ да си палатъ врѣхнини. Да отивате сега да опрѣдѣлите врѣхнинитѣ, да туряте размѣръ на тия врѣхнини, значи да се мѣсите въ тѣхното самоуправление; значи, да докачате самоуправлението на общинитѣ. Сега, г. Драгиевъ или ще се съгласи, че общинитѣ не заслужаватъ сами да се управляватъ, или ще трѣбва да се съгласи на другото. Сега, общината има нужда отъ нѣщо, напр. селянитѣ искатъ да си направятъ чепма или училище и искатъ сами да платятъ. Защо вие имъ отнемате възможността да си го направятъ? Азъ даже бихъ билъ на мнѣние да се не опрѣдѣли никакъвъ размѣръ, а да се остави на общината сама да си опрѣдѣли врѣхнинитѣ; 100% ли ще тури, 1% ли ще тури, то е нейна работа. Ама ще кажете, че ще злоупотрѣбвява. Нали иматъ избиратели, които знаятъ кого избиратъ? Та ако виждаме, че ще се тури размѣръ, менѣ ми се струва, че колкото по-високъ е процентътъ, толкова по-добъръ. Въ комисията азъ даже поддържахъ да остане това, което е въ законопроекта.

Г. Згуревъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ вземахъ думата, за да се изкажа противъ тия увеличения, които ставатъ въ закона за селскитѣ общини. Ако увеличенията за градскитѣ общини се мотивираха съ това, че градскитѣ общини били много задлъжняли и че трѣбва, слѣдователно, да имъ се даде възможностъ да се палатитъ, не виждамъ кои сѣ причинитѣ да се дава възможностъ на селскитѣ общини да увеличаватъ своитѣ врѣхнини, за да посрѣщатъ своитѣ нужди, и особено върху прѣжитѣ данѣци, като поземелния налогъ и др. Азъ зная, г-да народни прѣдставители, отъ самитѣ селяни, че, ако има нѣщо, косто най-много да имъ тежи, както и на гражданитѣ, то сѣ тѣзи врѣхнини, които общината разхвърля. Ако сега имъ даваме възможностъ въ двоенъ и троенъ размѣръ да разхвърлятъ тѣзи врѣхнини, нѣма съ мнѣние, че положението на селянитѣ ще стане още по-лошо. Нѣкои г. г. народни прѣдставители намиратъ това прѣдложение за добро, понеже разхвърлянето на врѣхнинитѣ зависѣло отъ общинитѣ, отъ тѣхното усмотрѣние. Менѣ ми се струва, че ние, като знаемъ лицата, които седятъ воглавѣ на тия общини, можемъ много лесно да прѣвдвигамъ какъ ще се практикува това усмотрѣние отъ общинитѣ. И ето защо, за да се избѣгне това нѣщо, да не туряме общинитѣ въ съблазнь, така да кажа,

кото и безъ това на много мѣста пакостятъ, азъ ще моля г. г. народнитѣ прѣдставители и г. министра да се съгласятъ да остане стариятъ размѣръ, както си е, споредъ сегашния законъ.

Министъръ А. Людскановъ: Г-да народни прѣдставители! По тоя въпросъ, за врѣхнинитѣ, много се дебатира онзи денъ, когато се разглеждаше законътъ за градскитѣ общини и се визираха и селскитѣ общини. Така щото, менѣ ми се струва, че изпънно ще бѣде да се изпускатъ сега въ нови разисквания. Азъ не зная, дали г. Згуревъ бѣше тукъ тогава, но станаха дълги и широки разисквания и тукъ, и въ комисията, та сега е изпънно да се повръщаме; затова нѣма да се простиратъ.

Г-нъ Каравеловъ бѣше най-правъ, като резюмира вѣнчико: искате ли, каза той, самоуправление на общинитѣ, тогава дайте имъ неограничено право да си палатъ колкото искатъ налози, врѣхнини: ако искатъ 25%, ако искатъ 100%. А ние какво правимъ тукъ? Отъ една страна говоримъ постоянно за самоуправление на общинитѣ, а отъ друга страна идваме тукъ и подъ най-тѣсно опекунство ги туряме. Какво уголѣмяваме ние? Съ 5% съ 10%. Нѣщо страшно ли е? Даваме имъ по-голямъ размѣръ за да се движатъ. Кой може да ги застави да не палатъ най-долния размѣръ? Никой.

Направи се едно прѣдложение отъ г. Лазара Дукъвъ за намаление. Азъ не мога да го приема по тѣзи съображения, които се изказаха прѣди и сега. Последното му прѣдложение, обаче, за каменнитѣ кариери, азъ го приемамъ. То е справедливо. Подиръ керемидарницитѣ и тухларницитѣ, да се взема и отъ каменнитѣ кариери. Само това мога да приема. Противъ другата частъ възставамъ и не мога да я приема.

Ц. Таслаковъ: Г-да народни прѣдставители! Уважаемиятъ г. Згуревъ като че иска да каже, че ние увеличаваме врѣхнинитѣ. Ние не правимъ никакво увеличение. Зависи отъ общинитѣ да увеличаватъ или намаляватъ врѣхнинитѣ — то е тѣхна работа. Ние имъ даваме широкъ кръгъ на дѣйствиене. Опрѣдѣлиме имъ точно колко трѣбва да платятъ на кмета и помощника. А за другитѣ тѣща остава тѣхна работа, какъ колко да платятъ. Ами утрѣ може да искатъ да поправятъ нѣкои училища, нѣкои мостове, да поправятъ канцеларията, и вие не имъ давате възможностъ отъ никъдъ да взематъ пари. Това управление ли ще бѣде! Ние прѣдполагаме, че общинитѣ ще се грижатъ добросъвестно за благосъстоянието на общината. Но ако има изключение, има околийски началникъ, има окръженъ управителъ, да наблюдаватъ най-послѣ, има избиратели, които трѣбва да си отварятъ очитѣ. Тѣй щото, никакъвъ страхъ тукъ не може да има, че ние увеличаваме нѣкакъвъ данѣкъ.

Колкото се отнася до това: да се облагатъ кариеритѣ, азъ бихъ молилъ да се не прави това попе за селата, защото тамъ знаятъ едно, че прѣстѣта,

водата и камъкът сж безплатно, че всеки може да се ползува, щомъ не е частна собственост. Ние, ако приемемъ това, ще въведемъ само единъ раздоръ, ще взематъ да викатъ нѣкои: азъ съмъ захванатъ отъ 20 години да копая плочи или камъни — то е мое. Ще захванатъ да се явяватъ спорове между общинитѣ и частнитѣ лица. Зарадъ това, азъ ви моля, недѣйте хвърля този камъкъ на раздоръ, тоя лешникъ за чуvene на жѣби и недѣйте облага кариеритѣ въ нашитѣ общини. Какви кариери има въ село? Вадятъ камъни за правене кѣщи и дувари и, ако ги обложите, вие ще далете възможностъ да захване да цѣни всѣки тия камъни и да се появяватъ спорове и тѣ ще принесатъ по-големо зло, отколкото приходътъ, който ще се получи отъ кариеритѣ. Ето защо, азъ пакъ повтарямъ и ви моля да не приемате това нѣщо, да не приемате да се налага такса на кариеритѣ въ селата.

А. Блажевъ: Г-да прѣдставители! Напълно съмъ съгласенъ съ г. Таслакова, само съ послѣдната редакция не мога да се съглася. Ние трѣбва всички да признаемъ, че кариеритѣ иматъ важно значение. Трѣбва да се знае, че ще се плаща тая такса на самата община. Г-нъ министърътъ много намѣсто забѣлѣжи, че г. Дуковъ умѣстно е прѣдложилъ редакция относително кариеритѣ, защото има много кариери въ селата, отъ които не се ползватъ нищо общинитѣ. Затова азъ мисля, че е умѣстна тази редакция и моля да се приеме тѣй, както се съгласи г. министърътъ, защото това ще бѣде въ полза на общинитѣ.

Л. Дуковъ: Туй, което обясни г. министърътъ, съгласенъ съмъ. Само едно искамъ да забѣлѣжа на г. Таслакова, който каза какви кариери е имало. Азъ ще кажа, че за Варненската митница, когато се прави, и за гимназията Варненска една кариера отъ Девненско се разработи, достатъчно материалъ се взе отъ тази кариера и нищо не плащаше частниятъ прѣдприемачъ на общината, който се ползваше толкова отъ тази кариера. Затуй азъ моля и настоявамъ да се прибави думата: „кариери“.

Д. Колевъ: Г-да народни прѣдставители, нѣкои господа се плашатъ, обаче азъ мисля, че тая прѣписка и сега се води. (Министъръ А. Людскановъ: Вѣрно!) Разбира се, като не достига приходната частъ на бюджета, свѣтницитѣ сж принудени да налагатъ и втора, добавъчна върхнина. По извѣстенъ параграфъ чувствувало се е нужда и затова се е прѣдвизждало по нѣкой пѣтъ отъ нѣкои общински свѣти по 25% и 50%; обаче случвало се е, щото въ общинския свѣтъ да бждатъ повече скотовѣдци и гледатъ да наложатъ повечето върхнини на поземелния налогъ, а други пѣтъ, когато се е случвало въ общинския свѣтъ да бждатъ повече земледѣлци, туряли сж двойно на беглика, патента и т. н. Тѣй че, ако се каже равно, т. е. 50% или 25% е много по-практично, защото иначе се товарятъ едни други.

Колкото за кариеритѣ е много умѣстно прѣдложението на г. Дукова, защото, както казахме и по-рано, има по селата кариери, въобще дупки, въ които нѣкои копаятъ и послѣ продаватъ отъ тѣзи камъни и вършатъ търговия. Има хора, които вадятъ стотици кубически метра камъни, безъ да плащатъ никаква такса и не допускатъ никому да вади камъни отъ това мѣсто. Тѣй щото, тоя параграфъ, споредъ мене, е много на мѣстото си, само да се добави, щото върхнината освѣтъ поземелния налогъ да бѣде 25% на всички данъкоплатчи.

К. Мирски: Азъ моля г. Министра на Вѣтрѣшнитѣ Работи да редактира нѣкакъ си по-другояче прѣдложението на г. Лазара Дуковъ, за да не се прави обрѣменение на жителитѣ на това или онова село. Въ много селски общини, ако се състоятъ отъ повече села, не стига дѣто селянитѣ днесъ отиватъ нѣкъдѣ по нѣколко километра пѣтъ да взематъ позволение за погребение, за вѣнчаване и за крѣщаване, както и за сѣчене дърва и пр., по ще се заставятъ сега съ тоя членъ да ходятъ въ общината и да взематъ позволение и само за да си извадятъ нѣколко камъни. За продаване или отъ търговци като се вадятъ камъни, то е другъ въпросъ, а не и когато се вадятъ камъни за собствено употребуване.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще се пристѣпи къмъ гласуване. Най-напрѣдъ прибавитѣ и поправкитѣ, които се направиха.

По редъ иде поправката на г. Дукова, а тя има слѣдующето съдържание.

Н. Поповъ: Той я оттегля.

Л. Дуковъ: Азъ оттеглихъ първата частъ, а послѣдната, съ която се съгласи г. министърътъ, не съмъ оттеглилъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ на гласуване послѣдната частъ отъ добавката на г. Дукова, която не е оттеглилъ и която гласи слѣдующето: (Чете.) „Къмъ п. 15 отъ сѣция членъ, който става 13, да се прибави: облагане и каменнитѣ кариери.“ Които сж за тази прибавка, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Друга една поправка, постѣпила отъ г. Драгиева, която има слѣдующето съдържание: (Чете.) „Прѣдлагамъ въ § 27 да стане тая промѣна на цифритѣ: 1½ ст. да се замѣни съ 2 ст.; 50% ст. да се замѣни съ 25%; 30% ст. да се замѣни съ 25%; 15% ст. да се замѣни съ 10%.“ Които приематъ тази поправка, направена отъ г. Драгиева, да вдигнатъ ржка. (Нѣколцина вдигатъ.) Не се приема.

Ще положимъ на гласуване § 27 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика. Които сж за редакцията на този параграфъ тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ прибавката, която по-рано се гласува, прѣдложена отъ г. Дукова, да вдигнатъ ржка. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 28. Чл. 81, който става 65, се измѣня така: Когато прѣдстои да се прѣдприеме съграждането училище, църква, мостъ или други сгради отъ общественъ интересъ въ едно село, или пъкъ има да се изплащатъ общински дългове, ако редовнитѣ приходи не стигатъ, позволява се да се разхвърля на жителитѣ въ това село или въ общината извънредна върхнина специално за тая цѣль.

„Тая върхнина не може да надмине размѣра на редовната и налагането ѝ става само съ одобрение на окръжния свѣтъ.“

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители! Този членъ изглежда малко непъленъ, малко неясенъ. Тукъ се говори, че общинскитѣ свѣти ще разхвърлятъ за постройка на училище, за постройка на черква, мостъ или друго подобно, ще разхвърлятъ върхнина върху данъкоплатцитѣ въ общината. Ние трѣбва да имаме прѣдъ видъ, че имаме два вида общини: едни, които се състоятъ само отъ едно село, и други, съставни, които се състоятъ отъ двѣ или повече села. Мисля, че ще бѣде добръ да се направи една бѣлѣжка, въ която да се прѣдвижда, че, въ случай че се прави единъ разходъ, който ще бѣде отъ полза не за цѣлата община, ами за едно отъ селата на съставната община, то този разходъ да легне само върху данъкоплатцитѣ отъ това село. (Докладчикъ П. Шоповъ: Община или село е казано.) Азъ правя слѣдната бѣлѣжка: (Чете.) „Въ съставнитѣ общини разходитѣ, направени частно за нѣкои села, като напр. за постройка на училище, купуване мери, изплащане дългове, водене сѣдебни дѣла и др. такива, се посрѣщатъ чрѣзъ особени върхнини, разхвърлени частно върху данъкоплатцитѣ на това село.“ Мисля, че ако приемемъ подобно едно допълнение къмъ тоя членъ, ще дадемъ възможность повечко села да се групиратъ въ общини, а не да избѣгватъ групирането, както е сега.

Докладчикъ П. Шоповъ: Менѣ ми се струва, че г. Драгиевъ не е правъ въ случая, защото азъ именно и това четохъ, което той прѣдлага. Той, може би, нѣма измѣнението, което е прието въ комисията. Това измѣнение стана по Вашето искане, г-нъ Драгиевъ, въ самата комисия. Тамъ е казано: „Чл. 81, който става 65, се измѣня така: Когато прѣдстои да се прѣдприеме съграждането училище, църква, мостъ или други сгради отъ общественъ интересъ въ едно село, или пъкъ има да се изплащатъ общински дългове, ако редовнитѣ приходи не стигатъ, позволява се да се разхвърля на жителитѣ въ това село или общината извънредна върхнина специално за тая цѣль“ и пр.

Менѣ ми се струва, че е много ясно.

Д. Драгиевъ: Оттеглямъ бѣлѣжката си.

Н. Гимиджийски: Г-да народни прѣдставители! Тѣй както прочете г. докладчикътъ § 28,

разбирамъ, че това се отнася само за жителитѣ на едно село отъ съставнитѣ общини или пъкъ за самата община ако тамъ се чувствува нужда. Въ дадения случай азъ не разбирамъ, че облагането съ върхнини засѣга и паракендоплатцитѣ. (Докладчикъ П. Шоповъ: Тѣй е.) Това искахъ да отбѣлѣжа.

М. Вожковъ: Въпросътъ за измѣнението на тоя членъ въ комисията се повдигна не толкова за селата, които съставляватъ една община, защото то е естествено, че ако въ една съставна община извѣстно село иска да си построи църква, училище или друго, то трѣбва да участвува въ разходитѣ. Но важниятъ въпросъ, който стана причина да станатъ измѣнения въ тоя параграфъ, е, че не трѣбва извънреднитѣ върхнини да засѣгатъ паракендоплатцитѣ, защото ако на едно село трѣбвало църква, ако му трѣбвало училище и пр., то трѣбва да си направи на свои разноски. Защото, колкото се отнася до редовнитѣ върхнини, може да има резонъ за налагането върхнини и върху паракендоплатцитѣ, защото се прѣдполага, че ще се поддържа пѣдаръ и пр., но и за извънреднитѣ върхнини нѣма защо тѣ да участвуватъ. Това бѣше мнѣнието, което ръководѣше комисията, за да направи това измѣнение.

Д. Колевъ: Мисля, че ще бѣде неумѣстно ако се допусне паракендоплатцитѣ да се не облагатъ. (Гласове: А а а!) Моли ви се. Вие имайте търпѣние да се изкажа. Ако искате гласувайте.

Г-да народни прѣдставители! Извѣстно ви е, че единъ стопанинъ ако притежава въ друго едно землище единъ имотъ, общината е длъжна да пази този имотъ. Ако въ случай че стане пожаръ, стане кражба, естествено е, че притежателятъ се отнася къмъ тази община, дѣто се намира имотътъ му. Слѣдователно, ти е длъжна да му плати обезщетение. Ако въ такъвъ случай стопанинътъ иска обезщетение, защо да не бѣде облаганъ съ извѣстни върхнини?

Докладчикъ П. Шоповъ: Съ редовни върхнини той е обложенъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже нѣма никакъвъ ораторъ записанъ, полагамъ на гласуване § 28 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика. Който е за приемането му, да вдигне ръка. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 29. Новъ чл. 66. Размѣрътъ на върхнината, която се налага на жителитѣ отъ разни общини за имотитѣ, що иматъ въ землището на една община (паракендета), не може да надминува размѣра на върхнината, която се налага на жителитѣ отъ тая община.“

М. Вожковъ: Въ този параграфъ прѣдлагамъ да стане тая поправка, да се каже: „Размѣрътъ на редовната върхнина“

Докладчикъ П. Шоповъ: Приемамъ тази поправка.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ въ гласуване § 29. Който е за приемането на параграфа тъй, както се прочете отъ г. докладчика, съ поправката на г. Божкова, да си вдигне ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ П. Шоповъ: (Чете.) „§ 30. Чл. 82 става 67 и се измѣня така: Съ изключение на общинскитѣ врѣхнини, които се събиратъ заедно съ държавнитѣ даждия и се прѣдаватъ кмету, всички други приходи се събиратъ отъ кмета съ помощта на писаря, а пъкъ въ селата, които не сж центъръ на община — отъ кметския намѣстникъ, но винаги съ съгласие и подъ отговорност на кмета.

„Прѣди да стѣпи въ длѣжностъ, кметътъ дава гаранция, съгласно закона за гаранциитѣ на държавнитѣ чиновници, въ размѣръ 2.000 л., ако общинскиятъ бюджетъ надминува 5.000 л., или въ размѣръ 1.000 л., ако бюджетътъ е по-малкъ отъ 5.000 л. Гаранциитѣ се разглеждатъ и пазятъ отъ държавнитѣ контролѣорства.“

Н. Христовъ: Азъ ще искамъ едно обяснение отъ г. докладчика, какъ се разбира, защото въ § 37 на настоящия законопроектъ е казано, че кметътъ и помощникътъ не отговарятъ само съ гаранциитѣ, които сж прѣдставили, а отговарятъ същеврѣменно съ недвижимитѣ си имоти за врѣдитѣ, които биха станали на общината. (Докладчикъ П. Шоповъ: Много естествено, г-нѣ Христовъ.) А пъкъ, отъ друга страна, въ § 30, който се разисква сега, е казано, че само кметътъ прѣдставлява гаранция, съгласно закона за гаранциитѣ на чиновницитѣ. Сега тукъ, този § 30, който опрѣдѣля гаранцията, въ него не се вижда никѣдъ да задѣлжава и помощника да внася гаранция. Менѣ ми се струва, или е незабѣлѣзано, или какво може да се разбере отъ него? Азъ именно искахъ да се уяснимъ въ това отношение.

С. Арсениевъ: Г-да народни прѣдставители! Този параграфъ е отъ голѣма важностъ. Може би на нѣкои да се харесва, дѣто въ втората алинея на сѣщия този параграфъ се прѣдвижда, че ония, които трѣбва да бѣдатъ кметове, трѣбва да иматъ гаранция. Както щете мислѣте, обаче това е едно нѣщо, което не може и не трѣбва да се узакони въ една конституционна, особено като нашата демократическа страна. Каква гаранция дава единъ народенъ прѣдставител прѣдъ народа? (Отъ дѣсницата: Ние не държимъ пари!) Защо вие искате гаранции отъ общинскитѣ кметове? Каква гаранция даватъ окръжнитѣ свѣтници и постоянниятъ съставъ на окръжния свѣтъ?

В. Кръстевъ: Постоянниятъ съставъ дава гаранция.

Докладчикъ П. Шоповъ: Тѣ сж солидарно отговорни!

С. Арсениевъ: Ами каква гаранция даватъ градскитѣ общински кметове? Азъ като членъ на една партия, която претендира, че не трѣбва да има цензъ по отношение на избираемостта, отъ каква да е изборна величина, мисля, че това положение въ втората алинея на § 30 е несъгласно съ духа на българската демокрация. Това едно. Друго, ще ли може да се направи подборъ на служащитѣ въ общината? Не. Вие добръ знаете, че повечето отъ богатия елементъ въ селата сж покварени, слѣдователно, вие съ туй нѣщо ще турите прѣграда и, вмѣсто да давате воля на самитѣ избиратели да си избиратъ и повѣрватъ управлението въ рѣцѣтъ на хора, които да бѣдатъ полезни, ще ги заставите силомъ, чрѣзъ този членъ, да повѣрятъ сѣдбата си въ рѣцѣтъ на разни лихвари и разни други покварени лица. Като е така, азъ правя прѣдложение да се прѣмахне втората алинея на чл. 30, прѣдложение, което сега ще направя писмено.

Ц. Таслаковъ: Г-да прѣдставители! Азъ не зная демократически принципъ, който да изиска никѣдъ да се не иска гаранция, когато има чрѣзъ рѣцѣтъ да минаватъ парични срѣдства. (Н. Поповъ: Има разлика между стара демокрация и млада демокрация! — Смѣхъ.) Може да има изключение, но важниятъ принципъ за управлението на една държава е: общественитѣ служители да не крадатъ, а пъкъ тѣ нѣма да крадатъ и сме най-сигурни, че и да откраднатъ, общината, или държавата, нѣма да изгуби, когато иматъ здрава гаранция. Това е то демократически принципъ, това е то държавнически принципъ, това е то принципъ на управлението. Азъ не мога да се начудя, че тукъ се явяватъ хора, които казватъ, че по нѣкакви демократически принципи това не се искало. Тамъ където чрѣзъ рѣцѣтъ на единъ служащъ ще минатъ и 5 пари, общински пари, трѣбва да има гаранция три пѣти по-голѣма. Само тогава ние ще запазимъ общинскитѣ срѣдства; само тогава ние ще прѣкратимъ всички злоупотрѣбления, всички кражби. Ето защо азъ намирамъ, че именно въ сегашната поправка на закона, дѣто я правимъ, най-важното нѣщо е това, като туряме на ония хора, които боравятъ съ пари, да иматъ гаранция.

Пита г. Арсениевъ, защо градскитѣ кметове нѣматъ никаква гаранция. Заради това, защото съ пари не боравятъ. Законътъ имъ запрѣщава това. Има градски бирници, които събиратъ паритѣ, и тѣ отговарятъ. Така е навсѣкѣдъ, така е въ всѣка благоустроена държава и тукъ трѣбва да е тъй, и трѣбва да се приеме. Ето защо азъ излѣзохъ да кажа нѣколко думи по този въпросъ само заради това, защото г. Арсениевъ каза, че това било принципъ на нѣкаква демократическа партия. Стара или нова, не зная отъ коя иска да каже, но азъ разбирамъ, че не може да бѣде нито въ старата, нито въ новата, нито въ най-новата демокрация.

Н. Цановъ: Г-да прѣдставители! По общинския законъ ние досега внасяхме прѣдложения. Заявявамъ ви, че нѣма да внасяме вече прѣдложения, но ще изкажемъ нашето мнѣние и ще оставимъ на васъ, като болшинство, да го възприемете, или да го не възприемете. Ако го възприемете, давайце да се гласува, а ако не го възприемете, не го гласувайте, но прѣдложения нѣма да даваме. Казвамъ, § 30 е въ пълно противорѣчие съ единъ демократически принципъ, който е приетъ и въ програмата на прогресивно-либералната партия — пълна независимостъ, административна независимостъ въ управлението на общинитѣ. (А. Груевъ: Въ смисълъ на кражби ли?) Вие виждате, че въ закона за общинитѣ бѣше внесенъ единъ параграфъ, чрѣзъ който се искаше цензъ отъ кмета, искаше се образователенъ и париченъ цензъ. Г-нъ министрътъ благодарение на единъ общъ повикъ, отъ неговитѣ даже партизани, го прѣмахна, но съ отмахването на този членъ и съ оставянето на този параграфъ, чрѣзъ който се иска гаранция на кметоветѣ, цензътъ париченъ се повтори, само че въ другъ видъ. Защото избирателитѣ сж, които взиматъ всичката отговорностъ за лицето, което избиратъ; тѣ сж, които отговарятъ, тѣ взематъ тази отговорностъ, слѣдователно, върху тѣхъ лѣга отговорността за всички нарушения, които ставатъ въ общината. Намъ ще ни се каже, че селскитѣ общини наистина боравятъ съ пари. То е въпросъ отдѣленъ, г-да прѣдставители, отъ въпроса за избираемостта на кмета, защото въ даденъ единъ моментъ избирателитѣ могатъ да избератъ лице съвсѣмъ бѣдно, лице, което или нѣма, или не може да даде гаранция. (Ц. Таслаковъ: Който е честенъ човѣкъ, винаги може да даде гаранция!) Значи, вие по този начинъ косвено липсватъ избирателитѣ отъ едно тѣхно право, косвено унищожавате една изборна правда на българския избирателъ.

Сега, има едно възражение доста основателно, което се възбуди отъ г. Таслакова, че кметоветѣ въ селата боравятъ съ пари, слѣдователно, щомъ иматъ пари трѣбва да даватъ и гаранция. Ето въпросъ, надъ който едно прогресивно-либерално правителство би трѣбвало да се замисли и да избави кметствата отъ тия парични въпроси. Ние сме писали досега по тоя въпросъ, много нѣсти сме говорили, пъкъ и единъ вашъ окръженъ управителъ е вече възбудилъ този въпросъ, и възбудилъ го е навѣрно заради туй, защото той е човѣкъ, който е посветенъ по тази работа, съ която ние сме се занимавали доста отдавна. Ето въпросътъ, който азъ слагамъ прѣдъ почитаемата министерска маса. Въпросътъ е, че кметствата въ селата дѣйствително сж натоварени съ пари, съ суми по прибирането на общинскитѣ даждии. Не само че може кметствата да не се избавятъ отъ тѣзи пари, но на кметствата може да се възложи, па и трѣбва да се възложи, събирането и на държавнитѣ даждии. Ще се възрази, безспорно, че ако се възложи на кметствата и събирането на държавнитѣ даждии,

тогава гаранцията ще трѣбва да бѣде по-голяма. Не, отговаряме ние. Може да бѣде възложено и то възложено на кметствата да събиратъ даждията, но подъ гаранцията на писаритѣ, както е случаятъ съ съедината на нашата държава Ромъния. Ромъния, която най-много подражава въ разкошеството на французскитѣ учрѣждения, тя е запазила стария обичай, щото общинскитѣ и държавни даждии да се събиратъ отъ страна на общинитѣ. Но не на кметоветѣ да се възлагатъ тѣзи длѣжности, защото на кмета не е възможно да се възложи една парична обязаностъ, понеже ще се солѣскаме единъ денъ съ принципа, както сега се солѣскаме, защото отъ една страна пълна свобода даваме на избирателитѣ да избиратъ когото щатъ, а отъ друга страна искате гаранция, защото ги трупате съ парични въпроси, както сега прогресивно-либералното правителство иска отъ селскитѣ кметове гаранция. Тѣзи два принципа не могатъ да се помирятъ. За да се помирятъ, трѣбва да стане слѣдующето. На кметоветѣ не трѣбва да се иска никаква гаранция и не може да се иска, защото то би значило установяване на единъ новъ цензъ, то би значило унищожение правдинитѣ на народа. Но, понеже трѣбва да се събиратъ даждията и понеже споредъ нашето мнѣние даждията не сж само общински, но и държавни, то събирането имъ трѣбва да се възложи на общината, но подъ гаранцията на писаря, който трѣбва да има образователенъ цензъ и който трѣбва да има и париченъ цензъ. По този начинъ вие ще заназите главния принципъ на самоуправлението. Нѣма да посѣгате върху правдинитѣ на народа и той може да избира кои и каквито ще лица и щ можете сжщеврѣменно да намалите отъ бюджета цѣлъ милионъ лева, който се харчи за бирници. Това прѣдложението, което правя, и това е, което и вие би трѣбвало да направите. Прѣдложение формално нѣма да правимъ.

Министръ А. Людскановъ: Г-да народни прѣдставители! Нѣма съмнѣние, че въпросътъ, който повдига г. Цановъ, е единъ отъ най-важнитѣ, но важенъ е затуй още, защото той противопостави споредъ г. Цанова въ антиномия два принципа, единиятъ отъ нашата програма, а другиятъ, който се провежда въ законопроекта, и че той повдигатъ въпроси, които ние сме мислили и не можахме да разрѣшимъ сега. Ще поговоря за тази антиномия привидна, кажуца се, а послѣ ще се повърна върху самия въпросъ. Г-нъ Цановъ, ние и сега стоимъ на принципа на независимостта на общинското самоуправление. И не само въ нашата програма, но се мѣчихме да го прокараме и въ всичкитѣ закони, въ които можемъ. Обаче имаме тукъ единъ практически въпросъ и, когато се управлява държава, трѣбва да се гледа прѣмо на работитѣ, а не теоретически да се мисли. Нѣма никакво противорѣчие между това, което ние прѣдлагаме, и принципа, който вие поддържате. Вие знаете, че по-прѣди кметоветѣ събираха даждията и не даваха

даже никаква гаранция. Горчивият опитъ доказва, че, каквото и да се говори на теория, напистъ общински служители, напистъ кметове не се показваха на висотата на положението си, колкото се касае до паричните им функции. И ако ние сега прѣд-виждаме една гаранция, това не противорѣчи на принципа, защото ние сме разбирали, че принципътъ на независимостта не се касае да нѣма едно правилно счетоводство или онѣзи, които събиратъ смѣтките въ една община, да не обезщетятъ пострадавшитъ отъ тѣхнитъ передовности. Ние сме поддържали и поддържаме, че добритъ смѣтки въ една община сж най-първото условие за успѣхъ. Мнозина кметове — нѣма да ви цитирамъ случаи — сж дадени подъ съдъ само затуй, защото сж злоупотрѣбавали съ сумитъ, съ които сж разполагали. Ако вие отнемете отъ общинитъ всѣко боравање съ общински пари, съмнѣние нѣма, че никакви залози, никакви гаранции не трѣбватъ. Но наведнажъ не можемъ да направимъ това. Вие имъ давате бюджетъ отъ 2.000 л., ние имъ искаме наполовина отъ тая сума гаранция; даваме имъ бюджетъ отъ 5.000 л., искаме имъ 2.000 л. Въ какво се нахърнява тукъ принципътъ на независимостта на общинското самоуправление азъ не виждамъ. Поне виждамъ, че много отъ демократитѣ сж съгласни. (Н. Поповъ: Азъ съмъ съгласенъ!) Колкото за принципа, който Вие проповѣдвате, той е единъ принципъ, който мене лично занимава отъ нѣколко мѣсеца насамъ. И не само единъ, но двоица, троица управители повдигнаха тоя въпросъ. Ние сме го разисквали съ г. Министра на Финанситѣ, но не можахме да дойдемъ до едно съгласие. И по много проста причина. Измѣненіето системата по събирането или разхвърлянето на данѣцитѣ, а особено събирането не може да се разрѣши съ такива мѣропріятия ad hoc. Азъ прѣдлагахъ на моя другаръ да направимъ опитъ въ два-три окръга или, както се говори прѣди малко, да се възползуваме отъ експерименталната политика, като се възползуваме отъ примѣра на Ромжния. Азъ изписахъ общинския законъ отъ Ромжния и възложихъ на единъ чиновникъ да изучи въпроса и да ми докладва. Но въпросътъ не зависѣше отъ мене, а отъ г. Министра на Финанситѣ. Всичко това направихъ съ цѣль да можемъ да възложимъ на писаритѣ събирането на данѣцитѣ, но г. Министрътъ на Финанситѣ отговори: съ системата на събиране на данѣцитѣ азъ не мога да правя опити. Дайте ми, казваше той, възможностъ едно да изуча въпроса по-нататѣкъ, а друго ще имаме уголѣмение на разходитѣ, тѣй като сега имаме извѣстно число бирници, а пъкъ тогава ще имаме 1.800 повече, на които, като ще плащаме, ще уголѣ-

нимъ разхода най-малко на $\frac{1}{2}$ милионъ лева, а азъ не съмъ готовъ при туй положение, въ което се намираме, да вземемъ и да направимъ нови разходи. Но това не е най-главното. Първото е по-сериозното възражение. Той казва: азъ не съмъ изучилъ въпроса и не смѣя сега, когато имаме системата на бирницитѣ установена, да се възвърна на една нова, проблематична, на една хипотетична система. Азъ не мога да прѣдвидя какво може да стане. Азъ не съмъ въ правата на г. Министра на Финанситѣ, който отговаря за добрия редъ на финанситѣ и за доброто изпълнение на бюджета, да приема така на леко да правя опити по тоя въпросъ. Ето защо той отблъсна прѣдложението и, помоему, основателно, и азъ се съгласявамъ съ него. Азъ се ограничавамъ съ туй, което прѣдлагамъ. Прочее, като не намирамъ никакво противорѣчие между нашия принципъ и демократическия, азъ ви моля да приемете нашето прѣдложение.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Понеже врѣмето е доста напѣднало, а по параграфа има да говорятъ още 8 души, то ще вдигна засѣданието.

Министръ А. Людскановъ: Азъ моля да остане сжщия дневенъ редъ, който бѣше днесъ. (Гласове: Съгласни!)

Ц. Таслаховъ: Азъ моля да се тури на дневенъ редъ прѣдложението на народния прѣдставителъ г. Груевъ. То е отъ сжщественно значение и бързо, защото азъ ще ви покажа, че и дондес хората си държатъ сливитѣ неварени и не знаятъ какво да правятъ.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще се тури на дневенъ редъ.

Д. Благоевъ: Отдавна ние внесохме единъ законопроектъ за защита и покровителство на дѣтския и женския трудъ и моля да се турне на дневенъ редъ. Врѣме е, мисли.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще се тури на дневенъ редъ.

Д. Драгиевъ: Още прѣзъ извънредната сесия сме внесли нѣколко прѣдложения. Кога, моля Ви се, ще се турятъ на дневенъ редъ?

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: И тѣ ще се турятъ на дневенъ редъ.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 ч. вечеръта.)

Прѣседателъ: Д. Цанковъ.

Подпрѣседатели: { А. Франгя.
Д-ръ А. Ходжевъ.

Секретаръ: П. Шоповъ.

Началникъ на Стенографическото бюро: Т. Гълъбовъ.